

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
VEDENJE PORABNIKOV PRI UPORABI PLASTIČNIH VREČK

Ljubljana, avgust 2019

IRMA LJUBIJANKIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Irma Ljubijankić, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vedenje porabnikov pri uporabi plastičnih vrečk, pripravljene v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Matejo Kos Koklič

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 EMBALAŽA IN OKOLJE	2
1.1 Varovanje okolja	2
1.2 Vzroki uničevanja okolja	3
1.3 Okoljski kazalniki	4
1.3.1 Odpadki	4
1.3.2 Ravnanje z odpadki iz plastike	5
1.4 Zaznavanje okoljske problematike embalaže pri porabnikih	7
1.4.1 Plastične nakupovalne vrečke.....	7
1.4.2 Življenjski cikel plastičnih vrečk.....	8
2 VEDENJE PORABNIKOV	9
2.1 Opredelitev vedenja porabnikov	10
2.2 Pomen porabnikov v ravnanju z odpadki	11
3 EMPIRIČNA RAZISKAVA O VEDENJU PORABNIKOV PRI UPORABI PLASTIČNIH VREČK	12
3.1 Namen, cilji in raziskovalne hipoteze	13
3.2 Metodologija	14
3.3 Analiza podatkov	14
3.3.1 Predstavitev vzorca.....	14
3.3.2 Analiza podatkov po vprašanjih	15
3.3.3 Preverjanje hipotez	20
SKLEP	21
LITERATURA IN VIRI	23
PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1: Nastali komunalni odpadki in delež odloženih v letu 2016	5
Slika 2: Ravnanje z doma nastalimi in uvoženimi odpadki iz plastike, Slovenija v letu 2016.....	6
Slika 3: Pogostost uporabe vrečk ob nakupu živil.....	16
Slika 4: Razlogi za najpogostejšo izbiro plastične nosilne vrečke (v %)	17
Slika 5: Ponovna uporaba plastične vrečke (v %)	18
Slika 6: Analiza povprečja strinjanja z navedenimi trditvami.....	19

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik	1
Priloga 2: Frekvenčna porazdelitev demografskih vprašanj.....	6
Priloga 3: Frekvenčna porazdelitev ostalih vprašanj	9
Priloga 4: Statistični pregled raziskovalne predpostavke 4	18

Priloga 5: Statistični pregled raziskovalne predpostavke 5.....	19
Priloga 6: Slike.....	20

SEZNAM KRATIC

ang. - angleško

FSC – (ang. Forest Stewardship Council); Svet za nadzor gozdov

EU – (ang. European Union); Evropska unija

LCA – (ang. Life-Cycle Assessment); Življenjski cikel izdelka

UVOD

Zadnje čase se veliko pozornosti namenja onesnaževanju okolja s plastiko. Planet se je zaradi naših odpadkov »počrnil«. Voda, zemlja in zrak so spremenili sestavo. Težava je, da se odpadki, ki jih odlagamo v okolje, ne razgradijo niti v 80 % primerov. Večina oseb se ne zaveda, da živimo v okolju oz. na planetu, ki ima »rok trajanja«. Za planet je potrebno skrbeti, saj je to vendarle okolje, ki ga zapuščamo naslednjim generacijam. Končno pa smo prišli tudi v Sloveniji do točke, ko smo se zaustavili in dorekli kaj več o plastičnih vrečkah. Zavedamo se, da so okolju neprijazne, zato smo prevzeli pobudo. Začeli smo z neplačevanjem plastičnih vrečk po prodajalnah. Za zdaj je tudi to zadovoljivo, saj bomo počasi korak za korakom uspeli v zmanjševanju onesnaževanja (Jerič, 2017). Lidl je v Sloveniji edina trgovina, ki je popolnoma opustila uporabo plastičnih vrečk. Zagovarjajo, da pravzaprav brezplačnih plastičnih vrečk niso tudi nikoli ponujali. Z junijem 2018 pa smo kot kupci lahko v prodajalni kupili le še papirnate vrečke s trajnostnim certifikatom FSC (ang. Forest Stewardship Council) in trajne vrečke iz recikliranih materialov (Mlakar, 2019).

Plastične vrečke predstavljajo majhen odstotek celotnih odpadkov in trenutno spadajo v središče zanimanja. Vrečke spadajo v vsakdanje življenje. Uporabljamo jih zaradi odlaganja gospodinjskih odpadkov v svojih koših ali za nošenje raznoraznih stvari. Z raziskavo, osredotočeno na temo plastičnih vrečk, želim prikazati, zakaj oz. kateri so razlogi, da se želijo ukiniti plastične vrečke. Porabniki moramo razumeti, iz česa so vrečke narejene, kajti niso vse vrečke razgradljive. Posledično razpadajo zelo dolgo, dokler ne ostanejo majhni delci. Ti delci končajo v oceanih, v zemlji in podtalnih vodah (Drevenšek, 2018).

Glavni namen zaključne naloge je, da teoretično in empirično raziščem, kakšno je vedenje porabnikov glede uporabe plastičnih vrečk. Pojasnila bom, kako »pripomoremo« k onesnaževanju z napačnim ločevanjem odpadkov. **Cilj** naloge je, da ugotovim, kakšno je razmišljanje porabnikov glede plastičnih vrečk. Zanima me, ali so seznanjeni z nevarnostmi vrečk, ki jih te povzročajo. Predvsem pa me zanima, ali so spremenili svoj pogled na onesnaževanje v času, ko je gospodarstvo začelo ukinjati plastične vrečke. Zanima me tudi, ali se zavedajo pomena zmanjševanja količin odpadkov in ločevanja, saj je to najnujnejše, da se lahko sproži postopek preoblikovanja družbe.

Zaključna strokovna naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu se bom osredotočila na iztočnico, da porabniki pri uporabi plastične vrečke negativno vplivajo na okolje. Predstavila bom, kako z napačnim pristopom prispevamo k povečanju onesnaženosti okolja. V nadaljevanju naloge bo opisana vrednost odpadkov, ki jo imajo, ter kakšna so tveganja za okolje pri odvrženosti odpadkov v naravo. Hkrati bom uporabila grafične prikaze, ki bodo prikazovali vrste odpadkov in kolikšen del teh je nastalih. Razjasnila bom, kdo je porabnik, kako se kaže v okoljskem vedenju ter

opisala njegovo vlogo pri uporabi plastične vrečke. Na koncu teoretičnega dela pa se bom osredotočila na vlogo porabnika pri ravnanju z odpadki. V empiričnem delu bom opravila kvantitativno raziskavo, ki bo namenjena preverjanju spoznanj, pridobljenih skozi izdelavo zaključne naloge. Zaključila bom s sklepom, kjer bom na kratko povzela vsebino.

1 EMBALAŽA IN OKOLJE

Embalaža po krajšem ali daljšem času, odvisno od namenskega programa in vrste embaliranega blaga, postane odpadki, ki fizično obremenijo okolje. Povzročitelj za nastanek takšnega odpadka je porabnik in njegova odločitev za nakup embaliranega izdelka za zadovoljitev lastnih potreb. V odnosu embalaže z okoljem igra posledično porabnik pomembno vlogo, saj je porabnik tisti, ki se ob nakupu odloča, katere embalirane izdelke bo izbral, jih uporabljal in jih »skupaj z embalažo« po uporabi zavrgel (Radonjič, 2008, str. 107).

Vedno več se govori o embalaži, saj vzbuja pozornost za razpravo o trajnostni potrošnji. Embalaža predstavlja precejšen del porabljenih sredstev in odpadkov, ki jih ustvarja naš življenjski slog porabnikov. Trgovci in proizvajalci z uporabo materiala embalaže, ki je okoljsko učinkovitejši, izboljšajo trajnostno uspešnost proizvodnega procesa. Zaradi boljše trajnostne uspešnosti jim ni potrebno spreminjati primarnega proizvoda. Uporaba plastičnih vrečk je postala središče pozornosti za vladne, poslovne in skupnostne aktiviste (ang. government, business and community activists), ki si prizadevajo odkriti načine, kako se lahko vedenje porabnikov spremeni pri zmanjševanju uporabe plastičnih vrečk (Ritch, Brennan & MacLeod, 2009, str. 168).

1.1 Varovanje okolja

Bertoncelj in drugi (2015, str. 203) trdijo, da okoljska problematika v zasebnem in poslovnem življenju predstavlja težavo, saj uničujemo okolje s svojimi dejavnostmi, in sicer tako, da odlagamo smeti, onesnažujemo s prevoznimi sredstvi, izsekavamo gozdove in podobno. Tovrstna dejanja pa ne vplivajo samo na lokalno okolje, marveč tudi na oddaljena območja drugje po svetu.

Uničevanje okolja je pojav, ko pomembnost okolja začne upadati. Zmanjšuje se biotska raznovrstnost, sploh pa število rastlinskih in živalskih vrst na planetu, obenem pa se poslabšuje splošno zdravje okolja in zato imajo tiste vrste, ki so ostale, oslabiljeno sposobnost za preživetje in boj proti zunanjim vplivom. To se pravi, manj je pitne vode, zrak je bolj nasičen s trdnimi delci, emisijami ogljikovega ali žveplovega dioksida, odlagališča odpadkov so v naravi itn. (Bertoncelj in drugi, 2015, str. 203).

Človekova avtoriteta v odnosu do okolja se kaže v različnih oblikah. Ljudje s svojim življenjem, proizvodnim postopkom, porabo in življenjskim načinom v naravnem okolju puščamo znake, ki imajo marsikdaj negativen učinek na okolje. Ob tem, ko jih povzročamo

sami, pomeni, da jih zlahka omejimo, če ne celo odpravimo (Bertoncelj in drugi, 2015, str. 204).

Bertoncelj in drugi (2015, str. 205) menijo, da je onesnaževanje pomemben vidik uničevanja okolja. Z onesnaževanjem se posledično spreminja sestava naravnih virov in okolja tako, da se jim dodajajo škodljive primesi. Naravni viri in okolje s tem izgubljajo vrednost, saj je njihova funkcija omejena. Onesnažen zrak ni več umesten za dihanje in povzroča boleznih dihal ali celo resno ogroža življenje.

1.2 Vzroki uničevanja okolja

Resničnih vzrokov za uničevanje okolja je več. Najpogostejši trije razlogi za degradacijo okolja so (Bertoncelj in drugi, 2015, str. 208-209):

- gospodarska rast,
- demografske spremembe (povečanje števila prebivalstva),
- revščina (v razvijajočih se državah).

Gospodarska rast naj bi zaradi prvič uveljavljenega modela, ki ni trajnostno naravnan, pripomogla k uničevanju okolja. Podjetja, posamezniki in industrije povzročijo razvoj gospodarstva, s tem izkoriščajo naravni kapital in uničujejo okolje. Glede na povečanje števila prebivalstva se povpraševanje po uporabi in izrabi naravnega kapitala krepi. To se pravi, več je ljudi, večji je pritisk na okolje in naravne vire, da »nas« oskrbijo. Poleg tega pa revščina velja za poglobitnega krivca okoljske degradacije, saj so revni ujeti v začarani krog, ki jih prisili k zmanjševanju in uničevanju naravnih virov, ker je njihovo preživetje odvisno od izrabljanja naravnih virov (Bertoncelj in drugi, 2015, str. 209).

Danes sta obstojnost in nerazgradljivost ključni lastnosti plastike, ki grozita okolju planeta. Težava prevladujočih oblik plastike je, da v okolju ne razpadejo. Segrevanje plastike do visokih temperatur je zato pogosto edini način uničenja plastike. To pa sproži pomisleke ljudi, da se zavedajo vpliva izgorevanja na zdravje in onesnaževanje zraka (Jerič, 2017). Proizvodnja, uporaba in odstranjevanje plastike prinaša negativne posledice za okolje. Težava je prevelika količina materiala, ki ima v oceanih vpliv na izgubo rib in ptic, morskih ekosistemov ter drugih prostoživečih živali. Ocenjuje se, da bi lahko do konca sredine stoletja ocean zavzemal več plastike kot rib. Plastika bo verjetno končala v železnicah, saj ribe jedo pristalo plastiko v oceanu. S pomembnimi izpusti toplogrednih plinov pa plastika prinaša tudi širok spekter izzivov za okolje (OECD, 2018, str. 3).

Mikroplastika je eden od novih virov in ni edini, ki s plastiko dodatno obremenjuje okolje. Pomensko predstavlja potencialno grožnjo zdravja ljudi in okolju. Mikroplastika so od 5mm drobni delci, ki se kopičijo v morju. Zaradi majhnosti jih morski organizmi preprosto zaužijejo. Torej lahko vstopijo v prehransko verigo. Mikroplastiko je po raziskavah oz. študijah možno najti v živilih (sol in med), zraku in pitni vodi. Pri tem pa še ne poznamo njenega učinka na zdravje (Evropska komisija, 2018, str. 4).

1.3 Okoljski kazalniki

Ekosistemi so ranljivi in preobremenjeni, zato je stanje okolja potrebno spremljati temeljitejše kot do zdaj. Če ne spremljamo okolja, pride do netrajnostnega izkoriščanja naravnih virov in čezmernega onesnaževanja okolja. Po gospodarsko narekovanem razvoju lahko ogrozi zdravje človeka. Zato imamo okoljske kazalce kot orodje, da nas opozori na spremembe, ki so lahko nepovratne (Agencija Republike Slovenije za okolje, brez datuma).

1.3.1 Odpadki

Odpadki imajo vrednost in jih je škoda metati stran (Rujnic-Sokele & Baric, 2014, str. 46). Ko odvržemo izdelek, ki je za nas v tem trenutku postal odpadek, obenem stran vržemo določen(e) naravn(e) vir(e). Odvrženi odpadki oz. del teh so sestavljeni iz zavzetih nevarnih snovi, ki lahko škodujejo zdravju ljudi in povzročajo tveganje za okolje, kar pripomore k okoljskemu pritisku na planet. Po odvrženem odpadku stopi v veljavo zakonodaja s področja ravnanja z odpadki. Na tem področju v Sloveniji sledimo temeljnim evropskim usmeritvam. Skupni cilj, kateremu skupaj z Evropo sledimo, je, da bomo zmanjšali količino nabranih odpadkov (Ministrstvo za okolje in prostor, brez datuma). Lahtela, Hyvärinen in Kärki (2019, str. 1–2) trdijo, da v odnosu do ravnanja z odpadki močno vpliva hierarhija ravnanja z odpadki (Priloga 6, Slika 9), ki priporoča prednostno funkcijo zmanjševanja vplivov na okolje, kot je preprečevanje nastajanja odpadkov, njihova ponovna uporaba in recikliranje prednost pred odlaganjem in sežiganjem odpadkov.

Četrto leto zapored je bila v letu 2016 zabeležena količina odpadkov večja kot v letu prej in za približno četrtno večja kot v letu 2012. Odpadne količine iz proizvodnih in storitvenih dejavnosti so se v tem času postopoma povečevale. Velik del, in sicer okrog devet desetih, jih nastane v štirih sektorjih: gradbeništvu, predelovalnih dejavnostih, oskrbi z električno energijo, paro ter plinom in oskrbi z vodo, ravnanju z odpadki in odplakami. Veliko specifično težo tu nosijo gradbeni odpadki. Odpadkov iz gospodinjstev in njim sorodnih, katerih ravnanje zagotavljajo obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja, predstavljajo zadnjo petino skupnih odpadkov. **Torej, v zadnjih letih se skupna količina nastalih odpadkov, ki se je v krizi zmanjševala, povečuje.** Zaradi povečanja za tretjino odpadkov smo se v obdobju 2012–2016 približali povprečju Evropske unije (ang. European Union, v nadaljevanju EU). Dva odstotna deleža so nevarni odpadki. Med njimi je največ kemijskih spojin in drugih kemijskih odpadkov (UMAR, 2018).

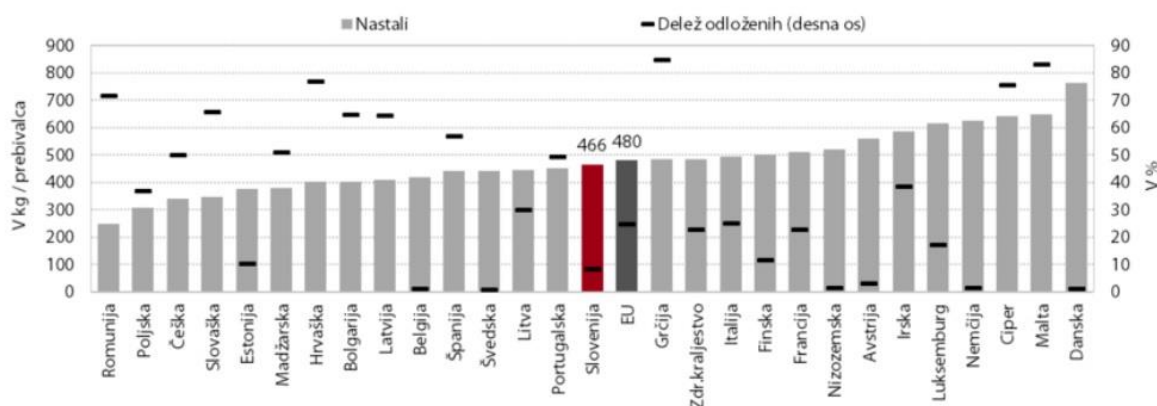
Odlaganje odpadkov se ob povečani predelavi odpadkov hitro zmanjšuje. Celotna predelava odpadkov je bila v letu 2016 za približno tri četrtnine večja kot pred desetletjem. Razlog za večjo predelavo je povečano recikliranje v zadnjih letih, ki je z okoljske plati zaželen postopek ponovne predelave. Drži pa, da je bilo še vedno dosti nižje kot med

gospodarsko krizo. Njegov celotni delež predelave se je po njej prepolovil na 46 %. Še naprej se je odlaganje odpadkov, ki je v hierarhiji ravnanja na poslednjem mestu, uspešno zmanjševalo. Naraščalo je do krize, potem je strmo padlo ter v letu 2016 predstavljalo le še okrog 2 % celotne predelave. Med komunalnimi odpadki se je delež odloženih (slika 1), ki se zbirajo ločeno že v več kot dveh tretjinah ter kjer biti mora mešani preostanek pred odlaganjem obvezno obdelan, še naprej zniževal. Znašal je okvirno 8 % (UMAR, 2018).

V Sloveniji smo dosegli nekaj boljših rezultatov na področju komunalnih odpadkov kot v povprečju EU (slika 1). Na prebivalca v Sloveniji je količina nastalih komunalnih odpadkov kljub povečanju v zadnjih letih blizu povprečne v EU, vendar je še vedno nižja, in sicer za 14 kg oz. okoli 3 % v letu 2016. V tej primerjavi je struktura ravnanja z odpadki pri nas optimalnejša, ker so v manjšem deležu odloženi in v večjem deležu recikrirani (v povprečju EU 46 % in v Sloveniji 58 %). Hkrati pa je šest držav v EU, katerih delež nastalih odloženih komunalnih odpadkov je znašal le do 3 % (UMAR, 2018).

Slika 1: Nastali komunalni odpadki in delež odloženih v letu 2016

Vir: UMAR (2018).

Recikliranje plastike je še vedno relativno redko na globalni ravni, in sicer se reciklira med 9 % in 30 % plastike, kar je v skladu z načeli krožnega gospodarstva sprožilo veliko zanimanje po učinkovitejšem odstranjevanju, uporabi in proizvodnji. Treba je narediti več, saj obstaja več načinov za odstranitev plastike iz okolja. Eden od načinov je spodbujanje strategij za preprečevanje nastajanja odpadkov, npr. vpeljava plastičnih produktov za večkratno nošenje, obdelava in zbiranje odpadne plastike, razvoj biološke oz. biorazgradljive plastike, ki je okolju manj škodljiva, in vpeljava plastične mase, ki bi jo lažje reciklirali. S plastiko, ki bo lažje razgradljiva, bi vplivali na učinkovitejše okrevanje npr. po končani življenjski dobi uporabe (OECD, 2018, str. 3).

1.3.2 Ravnanje z odpadki iz plastike

V zadnjem času je eden večjih ekoloških problemov onesnaževanje okolja z odpadki iz plastike. Zaradi odpadkov, ki nastajajo v gospodinjstvih, proizvodnih ter storitvenih

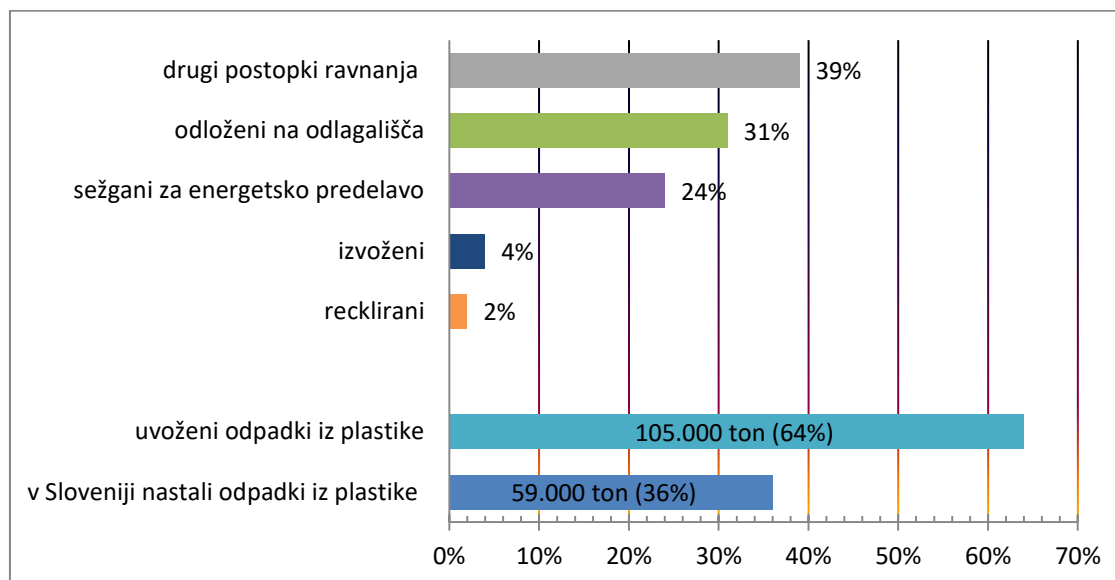
dejavnostih, se najpogosteje srečujemo z odpadno embalažo in drugo odpadno plastiko (Čuček, 2018).

Količina odpadkov iz plastike se zmanjšuje. V letu 2016 je v Sloveniji nastalo za 19 % manj oz. 59.000 ton odpadkov iz plastike manj kot v prejšnjem letu. V letu 2015 je bilo v Sloveniji 1,4 % vseh odpadkov, v letu 2016 pa 1,1 %. V storitvenih dejavnostih je od teh nastalo 49 % odpadkov iz plastike, v proizvodnih dejavnostih 46 % in v gospodinjstvih 5 %. Zajema odpadno plastično embalažo iz odpadkov iz plastike, ki je bila zbrana v okviru komunalnih odpadkov, plastično embalažo, ter iz proizvodnje, uporabe plastike in priprave dobave v storitvenih in proizvodnih dejavnostih (Pograjc, 2018).

Izvozna in uvozna odpadna plastika. V Slovenijo so leta 2016 uvozili 105.000 ton plastike, ki predstavlja skoraj dvakrat večjo količino, kot je nastane doma (slika 2). V tem letu so uvoženi odpadki predstavljali vseh 11 % odpadkov iz plastike. Iz Slovenije pa so izvozili 51.000 ton odpadkov iz plastike. Izvozili so skoraj pol manj, kot so jih uvozili (Pograjc, 2018).

Ravnanje z odpadki iz plastike (slika 2). V Sloveniji smo v letu 2016 24 % vseh doma nastalih in uvoženih odpadkov iz plastike reciklirali. Za v namen energetske predelave smo 4 % teh odpadkov sežgali. Na odlagališča smo odložili 2 % odpadkov. Izvozili smo jih 31 %. V druge postopke ravnanja z odpadki smo 39 % vključili v druge postopke ravnanja z odpadki. To so npr. sežig z namenom, da se eliminirajo, v pripravo v obdelavo, in skladiščenje ipd. (Pograjc, 2018).

Slika 2: Ravnanje z doma nastalimi in uvoženimi odpadki iz plastike, Slovenija v letu 2016

Prirjeno po Pograjc (2018).

Evropsko povprečje glede odpadnih vrečk je sto kilogramov na prebivalca oz. 200 vrečk na leto. Slovenci smo na področju porabe plastike nad povprečjem. Vsak Slovenec odvrže

polietilenske vrečke že po pol urni uporabi oz. po končani poti, ki je prehodimo iz prodajalne do doma. Približno je tega okrog 500 polietilenskih vrečk na prebivalca na leto (Žiberna, 2018, str. 23). Tolikšna količina porabljenih vrečk nakazuje, da moramo doseči okoljski cilj: letna raven uporabljenih plastičnih nosilnih vrečk je lahko največ 40 lahkih plastičnih vrečk na osebo do leta 2025 (Zakon o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo, Uradni list RS, št. 35/2017).

1.4 Zaznavanje okoljske problematike embalaže pri porabnikih

Porabnik tvori merila, na osnovi katerih ocenjuje okoljsko primernost embalaže. Z drugimi besedami, to ima lahko pomembne posledice za odločanje o nakupu samega izdelka ali blaga. Obstajata dve vrsti meril, s katerima se vrednoti okoljska primernost ali neprimernost nekega embalažnega materiala ali izdelka. Prvo vrsto merila uporabljajo porabniki in so izoblikovana na osnovi subjektivnih presoj oz. sodb kakor tudi pridobivanja redko posredovanih zunanjih informacij o embalaži. K drugi vrsti meril pa sodijo tista, ki so plod strokovnega znanja in ki se dajo bolj ali manj kvantitativno ter kvalitativno ovrednotiti (Radonjič, 2008, str. 115).

Obstaja velika verjetnost, da je porabnik pri embalaži soočen s področjem, ki velikokrat presega zmožnost njegove objektivne presoje problema. Vnaprej gledano je kupec tisti, ki najpogosteje vidi in uporablja le prodajno embalažo ter zgolj preko nje doživlja njeno okoljsko problematiko. Z njeno uporabo kupec pristopi k reševanju okoljske problematike skozi reciklažo odpadkov in pojmuje okolju primernejšo embalažo tisto, ki je biološko razgradljiva ali pa ima sposobnosti reciklaže. Okoljska problematika embalaže pa je vendarle »razširjena« ne samo znotraj celotne distribucijske verige, v kateri podjetje, ki uporablja embalažo, aktivno sodeluje s svojimi odločitvami in dejavnostmi, ampak se širi tudi vse do trajnostne rabe virov za njeno proizvodnjo in distribucijo. Vsega tega kupec ne doživlja neposredno, zato je zanj edino pravo merilo okolju primernejše embalaže njena sposobnost recikliranja (Radonjič, 2008, str. 121). Glavna razsežnost recikliranja plastike zlahka prinese opazne okoljske in gospodarske koristi (Evropska komisija, 2018, str. 6).

1.4.1 Plastične nakupovalne vrečke

Plastične nakupovalne vrečke so sestavljene iz najpogostejšega plastičnega materiala, imenovanega polietilen. Vrečke iz polietilena so čiste, lahkotne in predvsem močne. Njihova uporaba je razširjena po celem svetu, a hkrati sopenka za plastične odpadke (Rujnic-Sokele & Baric, 2014, str. 41). Skrb za okolje pa povzročajo zastrahujoče enkratno uporabne vrečke (Parker, 2018, str. 63). Plastične vrečke, ki jih uporabljamo za nošenje nakupljenih izdelkov, spadajo pod polimerne izdelke in jih pogosto zasledimo v prodajalnah. Po vidnem rezultatu onesnaženosti v okolju je opaziti, da ne namenimo veliko pozornosti dejstvu, da vrečke niso biorazgradljive. Vsi se strinjamo, da plastične vrečke v vsakdanjem življenju pri opravljanju nalog, kot sta pakiranje in nošenje izdelkov, pridejo ravno prav. Težava je, da pozabljamo na njihov učinek, ki ga prinesejo v okolje. Potruditi se moramo, da zmanjšamo uporabo plastičnih vrečk, saj s tem poskrbimo za

privarčevane vires in pripomoremo k ustvarjanju zelenega okolja. Zmanjšana uporaba plastičnih vrečk privede do učinkovite okoljske dejavnosti (Ari & Yilmaz, 2017, str. 1219-1220).

K masovni uporabi plastičnih vrečk so pripomogle lastnosti majhne mase, obstojnosti, in cenovne ugodnosti, hkrati pa so močne. Neučinkovita raba virov in povečana raven smetenja sta posledici čezmerne potrošnje plastičnih vrečk (Ministrstvo za okolje in prostor, brez datuma). Nenamerno ali namerno odlaganje materiala v okolje ustvarja prevelike izdatke na globalni, nacionalni, regionalni in lokalni ravni družbenega okolja. Odlaganje je nezakonito ravnanje in s takim počtetjem onesnažujemo kopno, reke, vode oceane, obale, estuarije in jezera. Odvrženi odpadki zmanjšujejo prihodke od turizma po območjih. So kazalnik povečanega tveganja za prenos različnih bolezni in kemikalij. Plastične vrečke, ki jih odvržemo v morje, povzročijo, da se vodne in kopenske vrste zapletajo, kar sproži smrtnost in stradanje vrst (Willis, Maureaud, Wilcox & Hardesty, 2017, str. 243).

Plastične vrečke so velik okoljski problem, saj jih odmetavamo v naravo. Prizadevni posamezniki so zato v dilemi, saj je to etični problem in ne tehnološki. Preden odvržemo plastično vrečko v naravo, se ne vprašamo, če je to dejanje primerno. Povzročitelji, ki odmetavajo plastične vrečke v naravo, se pred tem ne vprašajo, če je to etično sprejemljivo. Ne premislijo o posledicah ali pa jih ne zanima, saj vsi vemo, da so biološko nerazgradljive. Biorazgradljive vrečke pa se lahko razgradijo le v primeru, če jih dostavijo v nadzorovano kompostiranje v čim krajšem času. Težava odmetavanja je psihološkega refleksa in nam predstavlja resno situacijo, saj so ljudje, ki tako delujejo neetični (Radonjič, 2008, str. 123).

Porabnike moramo spodbujati, da uporabljajo vrečke iz blaga, saj bi s tem naredili pomemben korak k varovanju okolja. K ohranjanju okolja moramo vsi prispevati, saj na ta način zmanjšamo ogrožanje vodnih živali, nas samih in smetenje okolja. Odločiti se moramo za trajno vrečko namesto plastične, saj bi s tem pristopom rešili življenje marsikateremu živemu bitju ter prihranili vsaj 20.000 plastičnih vrečk (Peterman, 2019).

1.4.2 Življenjski cikel plastičnih vrečk

Specifikacija, ki temelji na okoljskem življenjskem ciklu izdelka (Priloga 6, Slika 10), postaja ena od primarnih metod vrednotenja vplivov izdelkov na okolje. Ta metoda nam omogoča, da pridobimo vpogled v celoten življenjski cikel izdelka, ki zajema pridobivanje energijskih virov, distribucijo in proizvodnjo, pridobivanje surovin in energije, proizvodnjo izdelkov, polizdelkov in stranskih izdelkov, distribucijo in transport. Med drugim zajema tudi alternative možnosti ravnanja z izdelki po uporabi in učinke med uporabo. Ta pristop je zelo relevanten, kadar obstajajo alternativne poti in možnosti izbire tistih različic, ki najmanj obremenjujejo okolje. Osnovni cilj dobljenih rezultatov s pomočjo metode LCA je ustvarjanje ugleda podjetja v javnosti. To omogoča iskanje okolju primernejših tehnoloških rešitev, ki pa se neposredno odraža v zmanjševanju porabe energije, surovin, materialov,

tehnološke vode in v manjšem nastajanju odpadkov vseh vrst. Metoda LCA postaja čedalje bolj pomembno orodje za vrednotenje učinkov na okolje in v skladu s tem njihovo zmanjševanje (Radonjič, 2008, str. 166).

Analiza življenjskega cikla (ang. Life-Cycle Assessment, v nadaljevanju LCA) plastike, v primeru, da upoštevamo vrh tega ekološko ravnotežje, proizvodnjo in distribucijo energije iz plastike, vključuje vse faze proizvodnje in življenjske dobe izdelkov iz plastike (Kolbl, 2016, str. 126). Vemo, da škodo v okolju sprožita razlitje in smetenje plastike. Povzročita gospodarsko škodo za dejavnosti, kot so turizem, ladijski promet in ribolov. Vplivata tudi na prehranske verige zdravja ljudi. V primeru, če želimo izvesti krožen življenjski cikel plastike, moramo preprečiti obremenjevanje okolja s kopičenjem količine plastičnih odpadkov (Evropska komisija, 2018, str. 10).

2 VEDENJE PORABNIKOV

S preučevanjem vedenja porabnikov so se začeli metodično ukvarjati po drugi svetovni vojni. Po letu 1960 je preučevanje porabnikov doživelo razcvet in postalo pomembna disciplina trženja. Takšna disciplina se je razvijala postopoma, kajti vzgib za preučevanje vedenja porabnikov izvira iz tržne zasnove, zato se je tudi razvila na trgih, na katerem je prevladovala tržna zasnova razmišljanja (Vukasović, 2012, str. 76).

V tem času so se porabniki pokazali kot zapleteni posamezniki, ki se razlikujejo v psiholoških in socialnih potrebah ter željah. Za tržnika je relativno potrebno poznavanje in razumevanje porabnikov, še zlasti poznavanje procesa odločanja. Preučevanje se praviloma začne z raziskavo demografskih, socialnih in antropoloških karakteristik porabnikov, zatem pa se nadaljuje še s preučevanjem njihovih psiholoških karakteristik (Vukasović, 2012, str. 76).

Vodilni razlog za raziskovanje vedenja porabnikov je glavna vloga, ki jo ima vedenje nas samih kot porabnikov v življenju. Bistveni del svojega življenja preživimo po nakupih. Tisti pomembni del časa pa porabimo še posebej, ko o izdelkih in storitvah razmišljamo, se o njih pogovarjamo ali o njih kaj izvemo iz medijev. Na način našega vsakodnevnega življenja v pomembni meri vplivajo izdelki in način, na katerega jih uporabljamo (Vukasović, 2012, str. 77).

Obstaja veliko vrst nakupovalnih vrečk, ki so postale sestavni del našega vsakdanjega življenja. Izdelane so iz različnih materialov, kot so kraft papir, polietilen z visoko gostoto (HDPE), polietilen nizke gostote (LDPE), tkanina iz bombaža in razgradljiva plastika. Od teh se najpogosteje uporabljajo polietilenske vrečke za enkratno uporabo. Problem, ki se kaže na svetovni ravni zaradi njihove uporabe, je, da se milijoni plastičnih nakupovalnih vrečk za enkratno uporabo zavržejo v mešane tokove odpadkov. Slednji sprožijo negativne vplive na okolje zaradi uporabe kemikalij (npr. črnila in drugi dodatki), uporabe neobnovljivih virov (npr. nafte) in po potrošniških plastičnih odpadkov (Singh & Cooper, 2017, str. 679). Večina porabnikov trdi, da plastične vrečke, vključno z vrečami za smeti,

ponovno koristijo, vendar le redko za ponovne nakupe. Najpogostejši razlog, ki ga imajo za uporabo plastičnih nosilnih vrečk, je, da med naslednjimi nakupi pozabijo vzeti vrečke za večkratno uporabo. Plastične nosilne vrečke so tudi hkrati brezplačna možnost, zato se uporabniki niti ne potrudijo pomisliti na alternativne vrečke preden odidejo do trgovine. Zato pride do oviranja spodbudne kampanije za uporabo alternativnih vrečk. Poleg tega plastične nosilne vrečke predstavljajo veliko okoljsko breme pri odlaganju na odlagališča. Potrebno bo narediti več za povečanje okoljske ozaveščenosti porabnikov. Morali bomo poudariti pomen recikliranja plastičnih vrečk. Potrebna bo pomoč porabnikom, da bodo razumeli alternative plastičnim vrečkam, tj. alternative pri varnem prevozu različnih stvari (Musa, Hayes, Bradley, Clayson & Gillibrand, 2013, str. 18 - 22).

Porabnike moramo vključevati v proces ohranjanja trajnostnega razvoja, saj je ohranjanje narave okoljski izziv. Ne bodo pa se ozavestili, dokler se ne bodo pričeli zavedati škode, ki jo povzročajo z uporabo plastičnih vrečk. S pomočjo porabnikov in s pravilnim ravnanjem pa lahko dosežemo ravnovesje v okolju. **S pro-okoljskim vedenjem verjamem, da bomo to tudi dosegli.**

Pro-okoljsko vedenje pomeni zmanjšanje uporabe in nošenja plastičnih vrečk. Je vedenje, ki koristi okolju s spreminjanjem dinamike in strukture ekosistemov na pozitiven način. Spreminja razpoložljivost energije iz okolja in materialov. Proaktivno dejanje definira korist, ki jo dobijo drugi ljudje iz okolja. Pogosto pa ne prinaša neposrednih individualnih koristi, saj je to prostovoljni pristop vedenja. Vedenje, ki je pro-okoljsko, je delovanje na normativni podlagi. Pomeni zavedanje ljudi o tem, kaj je narobe in kaj prav. Uporaba normativnih sporočil (Priloga 6, Slika 11) je najbolj prepričljiv način za zmanjšanje nošenja brezplačnih plastičnih vrečk v trgovinah (Groot, Abrahamse & Jones, 2013, str. 1830).

2.1 Opredelitev vedenja porabnikov

Porabnik je oseba, ki ima na razpolago sredstva in sposobnost za nakup. Je oseba, ki kupuje izdelke in storitve z namenom, da zadovolji osebne ali skupne (npr. družinske) interese. Smisel vedenja porabnikov predstavlja preučevanje nastalih procesov, ko posamezniki ali skupine izbirajo, nakupujejo, uporabljajo izdelke in storitve, da bi zadovoljili svoje potrebe in želje. Ravno tako vedenje porabnikov opredelimo kot vedenje, ki ga porabniki kažejo ob iskanju, nakupu, uporabi, opustitvi in vrednotenju izdelkov, storitev, idej, za katere pričakujejo, da bodo zadovoljili njihove potrebe (Vukasović, 2012, str. 77).

V ureditvi vedenja porabnikov je zajetih več ključnih pojmov (Vukasović, 2012, str. 78):

- **Menjava.** Porabnik je sestavni del menjalnega procesa (Priloga 6, Slika 12), kjer se viri prenašajo med dvema stranema. V menjavi se med udeleženci menjavajo tudi ostali viri, kot so občutki, informacije in status. Menjalni proces je obravnavan kot

temeljni element vedenja porabnikov, zato v tem procesu menjave velja pojavljanja etične norme, pri čemer lahko kršita tako porabnik kot tržnik.

- Pojem porabnik nadomesti s pojmom **nakupna enota**. Nakup lahko izvede posameznik ali skupina. Pomembno področje raziskovanja porabnikov je področje nakupnega vedenja podjetij, in v poslovanju med podjetji najpogosteje sprejme nakupno odločitev skupina kot pa posameznik.
- **Menjalni proces** je sestavljen iz treh korakov, in sicer prva faza je pridobivanje, druga faza uporaba ter tretja faza opustitev izdelka. S področja vedenja porabnikov je večina raziskav osredotočena na prvo fazo pridobivanja izdelka. Skušamo analizirati dejavnike, ki vplivajo na posameznikovo izbiro izdelka ali storitve. Veliko manj pozornosti sta deležni faza uporabe in faza opustitve izdelka. Pri fazi uporabe analiziramo, kako porabniki dejansko uporabljajo izdelek ali storitve in izkušnje, ki jih pri uporabi dobijo. Pri zadnjem koraku faze opustitve se nanašajo k temu, kaj porabnik stori z izdelkom nato, ko ga preneha uporabljati.

Z oblikovanjem okoljsko zavednega vedenja se vse več razpravlja o sodelovanju porabnikov pri ohranjanju okolja, saj plastika kot vrsta odpadkov sproža resna okoljska vprašanja. Malo pa je znanega o vplivu stališč, vedenja in zavedanja na osebne odločitve, ko gre za okoljska vprašanja. Po vsem svetu se je že več let govorilo o okoljskih problemih, ampak v manjšem obsegu. Te manifestacije se z razširjanjem konceptov, kot so ohranjanje planeta, okoljsko ozaveščeno vedenje, trajnostni razvoj, ekološka zavest itd., usmerjajo v okoljsko ozaveščenost. Trajnostni razvoj je razvoj, s katerim poskušamo zadovoljiti potrebe v sedanosti, pri čemer ne ogrožamo zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Utrjevanje okoljsko ozaveščenega vedenja z razširjanjem ekološke ozaveščenosti skupaj z večjo skrbjo družbe za okolje so pobude, ki v svetu zmanjšujejo težave neupoštevanja okolja. V postopkih odstranjevanja odpadkov so plastične vrečke veliki zločinci. Trgovina je z lahkoto omogočila plastične vrečke, ki so porabnikom prinesle praktičnost, npr. pri nošenju smeti in nakupljenih stvari. Zaradi široke uporabe je bilo potrebno okrepiti kampanje ozaveščanja o pomenu okolju prijaznega vedenja in politiko ohranjanja okolja. Najboljši način za doseganje uravnotežene družbe, osredotočene na trajnostni razvoj in zavestno porabo, je nedvomno povečanje števila okoljsko ozaveščenost porabnikov. V najširšem smislu se vedenjski namen nanaša na namen posameznika, da izvede določeno vedenje. Sila namere je tudi podobno prepričanje in je opredeljena kot stopnja, do katere posameznik misli, da bo to vedenje izvedel, katerega merjenje mora biti opravljeno tako, da sam po sebi sprejme odločitev, ali jo bo sprejel ali ne (Gonçalves Santos Queiroga de Deus, Pellizzaro Dias Afonso & Afonso, 2014, str. 73–76).

2.2 Pomen porabnikov v ravnanju z odpadki

Tragično je videti, da večina porabnikov ne opazi, kakšne odpadke odlagamo v ekosisteme. Tako je zaradi kopičenja odpadkov postalo usposabljanje posameznikov za recikliranje prednostna naloga več držav (Popescu & Iosim, 2015, str. 121).

Temeljna vloga vsakega porabnika je, da povzročeno količino odpadkov začne pravilno ločevati po ustreznih zabojnikih. Kot porabniki se moramo zavedati povzročene škode, ki jo povzročimo z odpadno količino (Snaga javno podjetje, d. o. o., 2015, str. 9). Z ustreznim ločevanjem odlagamo manj odpadkov. S tem znižujemo ceno ravnanja z njimi, kar se pozna na položnicah, ki jih prejmemo uporabniki za opravljene komunalne storitve. Snaga javno podjetje, d. o. o. ne služi z ločenimi zbranimi odpadki, saj mora skladno z zakonodajo brezplačno prepustiti večino zbranih odpadkov posebnim podjetjem. Si pa zmanjša stroške v skladu z našimi. Torej, če bo manj odpadkov na odlagališčih, bodo nižji stroški skupaj z našimi položnicami (Snaga javno podjetje, d. o. o., 2015, str. 12).

K ravnovesju v okolju porabniki prispevajo s premišljenim pristopom. Po uporabi morajo premisliti, kaj bodo z odpadkom storili. Muralidharan in Sheehan (2018) menita, da je okoljsko ozaveščanje vrednotenje položajev lastnega vedenja ali vedenja drugega do posledic za okolje.

Za dosego okoljske pravičnosti so odločilnega pomena predvsem naša prizadevanja za izboljšanje okolja, v katerem živimo. S tem ohranimo človeško lastnost potrebe po sodelovanju, saj smo soodvisni. Smo soodvisni, ker moramo sodelovati za preživetje (Hoffman, 2017, str. 1175).

Hoffman (2017, str. 1176) meni, da okoljska pravičnost pomeni upoštevanje osebnega prostora drugih ali boljše povedano, da smo se učili, da lahko s procesi, ki jih ne razumemo vselej, ali izbire, ki škodijo življenjskemu okolju drugih vrst, spodkopavamo naš življenjski prostor.

Potrebno je, da premišljeno nakupujemo in vrednotimo uporabljen izdelek, saj želimo ohraniti trajnosten odnos do stvari. Pristop moramo spremeniti, ker si želimo ohraniti kakovostno življenje v zdravem in čistem okolju (Snaga javno podjetje, d. o. o., 2015, str. 45).

3 EMPIRIČNA RAZISKAVA O VEDENJU PORABNIKOV PRI UPORABI PLASTIČNIH VREČK

V prejšnjem poglavju oz. teoretičnem delu sem opisala, kako porabniki uporabljajo plastične vrečke in nepremišljeno pristopajo k onesnaževanju okolja. Ne zavedajo se oz. kljub zavedanju negativno vplivajo na okolje, živali in posledično tudi na sebe. V nadaljevanju želim z empiričnim delom raziskati, kakšno je danes vedenje porabnikov pri uporabi plastičnih vrečk. Empirični del bom razdelila na tri dele. V prvem opredeljujem zastavljen problem in raziskovalne cilje ter v drugem hipoteze in metodologijo. V zadnjem delu pa analiziram dobljene podatke in preverjam hipoteze.

3.1 Namen, cilji in raziskovalne hipoteze

Namen empirične raziskave je natančneje raziskati vedenje porabnikov pri uporabi plastičnih vrečk. Da dosežem to, sem si zastavila nekaj ciljev. Na vzorcu slovenskih porabnikov želim ugotoviti, kakšno je razmišljanje ljudi glede plastičnih vrečk. Želim analizirati in ugotoviti ključne dejavnike, ki vplivajo na dejansko uporabo plastične vrečke. Zanima me, če so v 21. stoletju kaj spremenili mnenje glede prekomerne uporabe plastičnih vrečk oz. v času ko je gospodarstvo začelo z ukinjanjem teh.

Postavljene hipoteze sem določila na podlagi preučene literature in raziskav, ki so bile že objavljene na to temo. Pri postavljanju hipotez sem se opirala tudi na lastne izkušnje in znanje.

H1: Porabniki največkrat izberejo plastično vrečko zaradi udobja.

Človek uporablja plastične vrečke zaradi udobja, higiene in drugih koristi, zato odvzem oz. prepoved teh ne bi bila dobra rešitev (Query, 2007, str. 23). Na podlagi te domneve želim raziskati, ali ob nakupu plastičnih vrečk velja, da je udobje tisti najpogostejši izbor za katerega se porabnik odloči.

H2: Porabniki ob nakupu živil največkrat uporabljajo vrečke za večkratno uporabo.

Veliko porabnikov poleg enkratnih plastičnih vrečk kupuje tudi tiste, ki so za večkratno uporabo. Seveda po nakupu teh še ne pomeni, da so prenehali z uporabo enkratnih plastičnih vrečk (Hairong, 2018, str. 26). Zato želim preveriti, ali je najbolj uporabljiva vrečka za večkratno uporabo, ki se porabniki odločijo pri nakupu artiklov.

H3: Večina porabnikov uporablja vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici nakupov.

Glede na rezultate je opaziti spremembe v vedenjskem vzorcu med različnimi socio-demografskimi skupinami, ki so zmanjšale uporabo plastičnih vrečk za enkratno uporabo in povečale uporabo vrečk za večkratno uporabo (Thomas, Sautkina, Poortinga, Wolstenholme & Whitmarsh, 2019, str. 10). Na podlagi te domneve želim preveriti, ali je večji delež od slovenske populacije, ki uporablja vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici svojega nakupa.

H4: Porabniki menijo, da so dovolj osveščeni glede (ne)uporabe plastičnih vrečk.

Zavest o nujnosti ločenega zbiranja čim več frakcij odpadkov, ki nastajajo v gospodinjstvih, se je vedno bolj krepila s pomočjo sprejema zakonodaje in z razvojem zavesti o varovanju in ohranjanju okolja (Sterže, 2010, str. 126). S to hipotezo želim preveriti, ali se več kot polovica porabnikov strinja, da so bili dovolj osveščeni glede (ne)uporabe plastičnih vrečk.

H5: Večina porabnikov odvrže plastične vrečke v navadne smeti.

Potrošniške navade so krive, da se od plastičnih vrečk, ki se na svetu proizvedejo od 4 do 5 milijard na leto, reciklira največ nekaj odstotkov, druge pa končajo v naravi oz. v zabojnikih za smeti (Sterže, 2010, str. 132). Želim preveriti, ali je večji del porabnikov, ki se odloči da uporabi plastične vrečke za smeti in jih kasneje odvrže v navadne smeti.

3.2 Metodologija

Za raziskovanje sem uporabila metodo spletnega anketiranja. Zanj sem se odločila zaradi njene glavne prednosti, ki je hitro zbiranje podatkov in analiza podatkov. Hkrati je tak način stroškovno učinkovit in omogoča sodelovanje večjega števila anketirancev. Ker je oblika metode spletna, omogoča anketirancem, da se lahko sami odločijo, kdaj jo bodo izpolnili. Slabost metode je, da so anketirane le osebe, ki uporabljajo internet in včasih niso pripravljene posredovati določenih informacij. Poleg tega je težje doseči reprezentativnost vzorca (Lamut & Macur, 2012, str. 165).

Anketni vprašalnik je anonimen in je posredovan anketirancem preko spletnega portala Ika. Anketni vprašalnik sem posredovala preko družabnega omrežja Facebook in znancem, ki so ga posredovali naprej svojim prijateljem. Tako sem omogočila večji in bolj raznolik vzorec anketiranih.

Na podlagi tega instrumenta bom podatke zbrala v kratkem času s pokritostjo večje skupine ljudi (geografsko in demografsko). Ciljno skupino vzorčenja bodo predstavljali ljudje različne starosti, ki so v zadnjem času kupili oz. uporabili plastično vrečko.

3.3 Analiza podatkov

Pri raziskavi sem se odločila, da bom uporabila spletno anketo. Zato sem razposlala in pridobila 121 anket. Na podlagi analize anketnega vprašalnika začenjam z analizo po demografskih podatkih anketirancev, v nadaljevanju pa analizo preostalih vprašanj iz obrazca. V skladu z rezultati na koncu preverjam postavljene hipoteze.

3.3.1 Predstavitev vzorca

V vzorec je bilo zajetih 121 anketirancev, od tega je bilo 86 % žensk (n=104) in 14 % moških (n=17). Pri vprašanju glede starosti so odgovarjali z letnico rojstva. Struktura anketirancev je bila mešana, in sicer je bil najstarejši porabnik star 60 let, najmlajši pa 20 let (Priloga 2, Slika 7). Največ anketirancev se je uvrstilo v starostni razred »do 25 let« (n=53), temu razredu je sledil starostni razred »od 26 do 35 let« (n=49), v slednji razred so se slabše uvrstili, in sicer »od 36 do 45 let« (n=10), najmanjši razred pa je zajemal ljudi, stare »nad 46 let« (n=9). Povprečna starost udeleženca je bila 29 let (Priloga 2, Tabela 2).

Na podlagi anketnega vprašalnika sem ugotovila, da večina anketirancev prihaja iz regije »Osrednjeslovenska«, in sicer 36,4 %. Tem sledijo anketiranci v regiji »Goriška« (14,9 %),

»Savinjska« (12,4 %), »Notranjsko-kraška« (9,9 %), »Gorenjska« (9,1 %), »Podravska« (5,8 %), ostale regije pa so bile slabše zastopane, in sicer »Jugovzhodna Slovenija« (4,1 %), »Spodnjeposavska« (2,5 %), »Obalno-kraška« (2,5 %), »Zasavska« (1,7 %) in »Koroška« (0,8%) (Priloga 2, Slika 8). V regiji »Pomurska« ni bilo zabeleženega nobenega anketiranca, ampak še vedno sem lahko pridobila odgovore preostalih anketirancev regij iz celotne Slovenije (Priloga 2, Tabela 3).

Zanimalo me je tudi povprečje osebnega neto mesečnega dohodka anketiranih porabnikov, če je povprečna mesečna neto plača za tromesečje 2019 v Sloveniji 1.128,93 EUR (Priloga 2, Tabela 4). V vzorcu je bilo zajetih 30,6 % takih, ki so imeli »podpovprečen« osebni neto dohodek ter 28,1 %, ki so brez dohodka. 14,0 % na vprašanje ni želelo odgovoriti. Manjši delež anketirancev, in sicer 4,1 % je z nadpovprečnim mesečnim dohodkom.

3.3.2 Analiza podatkov po vprašanjih

V naslednjem delu bom po vprašanjih iz vprašalnika analizirala odgovore v zvezi s procesom nakupa plastičnih vrečk za enkratno uporabo in nakupa vrečk za večkratno uporabo.

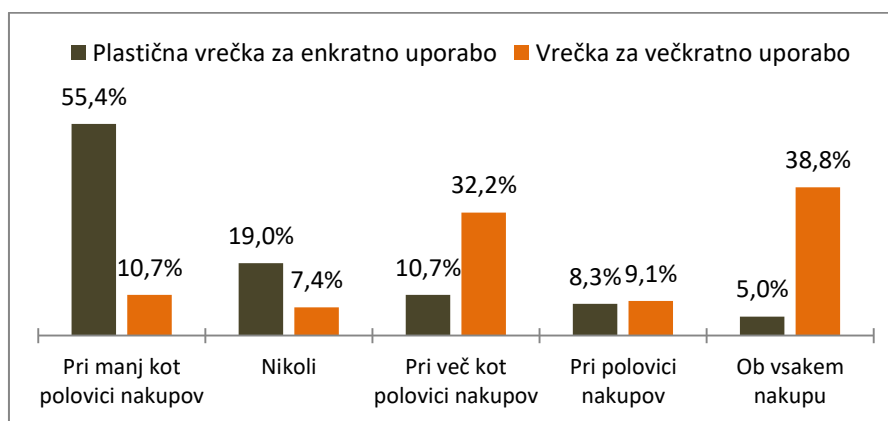
Pri prvem vprašanju sem želela izvedeti, koliko porabnikov se odpravlja po nakupih v prodajalno z živili na teden, saj sem tako posredno izvedela za katero vrečko se porabnik največkrat odloči oz. jo izbere ob nakupu pri blagajni ali jo prinese od doma. Izvedela sem, da je 58 od 121 anketirancev, največji delež, in sicer 47,9 %, ki hodijo po nakupih v prodajalno 1- do 3-krat na teden. Iz analize (Priloga 3, Tabela 5) je razvidno, da je 39 anketirancev (32,2 %) takih, ki hodijo po nakupih manj kot 3-krat na teden. Tistih, ki se odpravljajo 4-krat na teden ali več, je 15 oseb (12,4 %), zatem sledijo tisti, ki se odpravljajo po nakupih vsak dan, teh je bilo 7 anketirancev (5,8 %). V vzorcu sta bila zajeta še 2 anketiranca (1,7 %), ki pa ne hodita po nakupih v prodajalno, kar pomeni, da nekdo drug opravlja nakup v njenem gospodinjstvu.

Z drugim vprašanjem me je zanimalo, katero vrečko porabnik največkrat izbere ob nakupu živil. Predvsem pa me je zanimalo, ali so porabniki zmanjšali uporabo plastičnih nakupovalnih vrečk za enkratno uporabo in povečali uporabo vrečk za večkratno uporabo. Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Ponujena jim je bila tudi možnost »drugo«, kjer so lahko dodali lasten odgovor. Skupaj je bilo zabeleženih 119 odgovorov. Rezultati kažejo (Priloga 3, Tabela 6), da anketirani porabniki največkrat ob nakupu izberejo vrečko iz blaga. Takih je bilo skupaj 40 oziroma 33,1 %. Velik delež anketirancev uporablja tudi kombinacijo plastičnih vrečk za enkratno uporabo z vrečkami za večkratno uporabo (33 vprašanih oziroma 27,3 %). Malo manj anketirancev se je ob nakupu odločilo za odgovor o uporabi samo vrečke za večkratno uporabo, teh je bilo 27 vprašanih oziroma 22,3 %. Pri možnosti »Drugo« je bilo zabeleženih 13 anketirancev oziroma 10,7 %. Ti so navedli, da se poskušajo izogniti vrečkam, in da namesto vrečk raje uporabijo nahrbtnik, žensko torbico, trdne plastične vrečke za večkratno uporabo in v skrajnih primerih tudi plastično vrečko za enkratno uporabo, izključno zaradi sadja ali zelenjave. Po rezultatih se

za papirnate vrečke le redko odločijo (5 vprašanih oziroma 4,1 %), prav tako se redko odločijo za uporabo samo plastičnih vrečk za enkratno uporabo (1 vprašan oziroma 0,8 %).

Tretje in četrto vprašanje sta se nanašali na pogostost uporabe vrečk za enkratno in večkratno uporabo pri nakupu artiklov (slika 3). Pri tem sem želela izvedeti, kako pogosto na teden ob nakupu v prodajalni uporabljajo vrečko za enkratno ali večkratno uporabo. Za plastično vrečko za enkratno uporabo (Priloga 3, Tabela 7) se največ anketirancev (55,4 %) odloči pri manj kot polovici nakupov, sledi 19,0 %, ki nikoli ne uporablja vrečk za enkratno uporabo, 10,7 % je tistih, ki vrečko uporabljajo pri več kot polovici nakupov, 8,3 % anketirancev se odloči za uporabo pri polovici nakupov, najmanj pa je takih, ki se odločijo za uporabo vrečke ob vsakem nakupu (5,0 %). 38,8 % porabnikov se odloči za vrečko za večkratno uporabo ob vsakem nakupu, sledi 32,2 % anketirancev, ki se odloči za uporabo pri več kot polovici nakupov, 10,7 % porabnikov se odloči za uporabo pri manj kot polovici nakupov, 9,1 % anketirancev pri polovici nakupov in 7,4 % je takih, ki se nikoli ne odločijo za vrečko za večkratno uporabo (Priloga 3, Tabela 8).

Slika 3: Pogostost uporabe vrečk ob nakupu živil

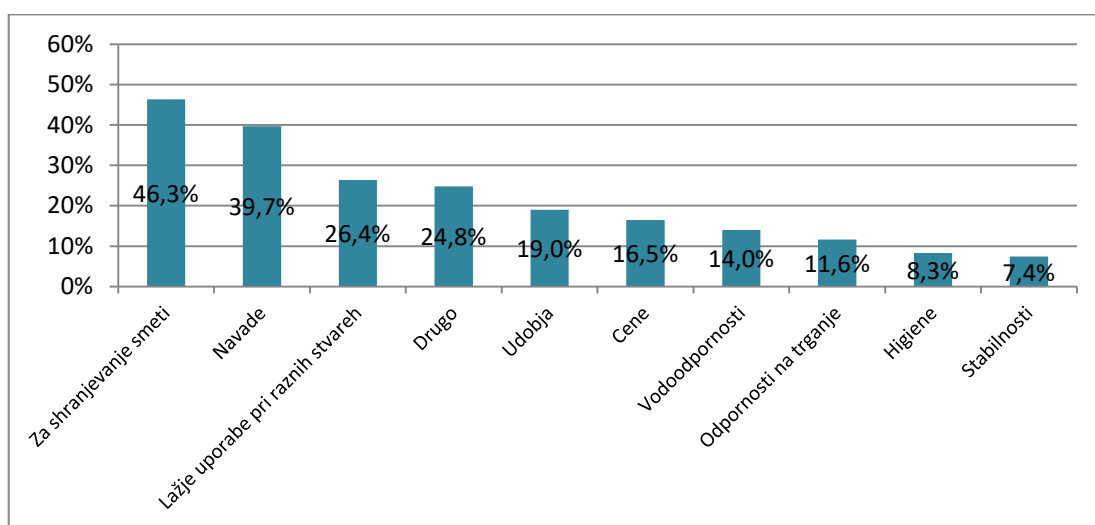
Vir: Lastno delo.

Pri petem vprašanju me je zanimalo, v kolikšni meri v primerjavi s plastičnimi vrečkami so navedene vrečke pomembne za porabnika. Primerjavo vrečk so ocenjevali na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni najbolj primerno in 5 najmanj primerno. Iz analize (Priloga 3, Tabela 9) je razvidno, da je papirnata vrečka v primerjavi s plastično bolj primerna. Anketiranci so s povprečno vrednostjo 3,5 (SD = 1,32) ocenili, da je primernejša tudi od ostalih vrečk. Po njihovem mnenju ocenjujejo, da sta biorazgradljiva vrečka s povprečno vrednostjo 3,4 (SD = 1,28) in vrečka za večkratno uporabo s povprečno vrednostjo 3,4 (SD = 1,40) primernejši v primerjavi s plastično nakupovalno vrečko. V povprečju so porabniki ocenili trajnostno vrečko za večkratno uporabo s povprečno vrednostjo 2,6 (SD = 1,22) in bombažno vrečko s povprečno vrednostjo 2,1 (SD = 1,27) kot manj primerni v primerjavi s plastično nakupovalno vrečko.

Pri šestem vprašanju me je zanimalo, zaradi katerih razlogov je porabnik izbral plastično nosilno vrečko (Priloga 3, Tabela 10). Na vprašanje so lahko odgovorili z več možnimi

odgovori, ki so jih izbirali med navedenimi. Od 119 anketiranih (slika 4) jih je 46,3 % odgovorilo, da se za plastično vrečko odločijo iz razloga, da jo lahko naknadno uporabijo za shranjevanje smeti. Kar 39,7 % anketiranih izbere vrečko že iz same navade in 26,4 % pri lažji uporabi raznih stvari. 30 anketiranih oziroma 24,8 % je izbralo odgovor »Drugo«, pri čemer so navedli, da izberejo plastično nosilno vrečko zaradi priročnosti, pri nakupu sadja in zelenjave, če od doma pozabijo vzeti vrečko za večkratno uporabo, itd. Preostali delež anketiranih pa se porazdeli med 19,0 % udobja, 16,5 % cene, 14,0 % vodoodpornosti in 11,6 % zaradi odpornosti na trganje. Najmanjši delež pa sta imela 8,3 % higijene in 7,4 % stabilnosti.

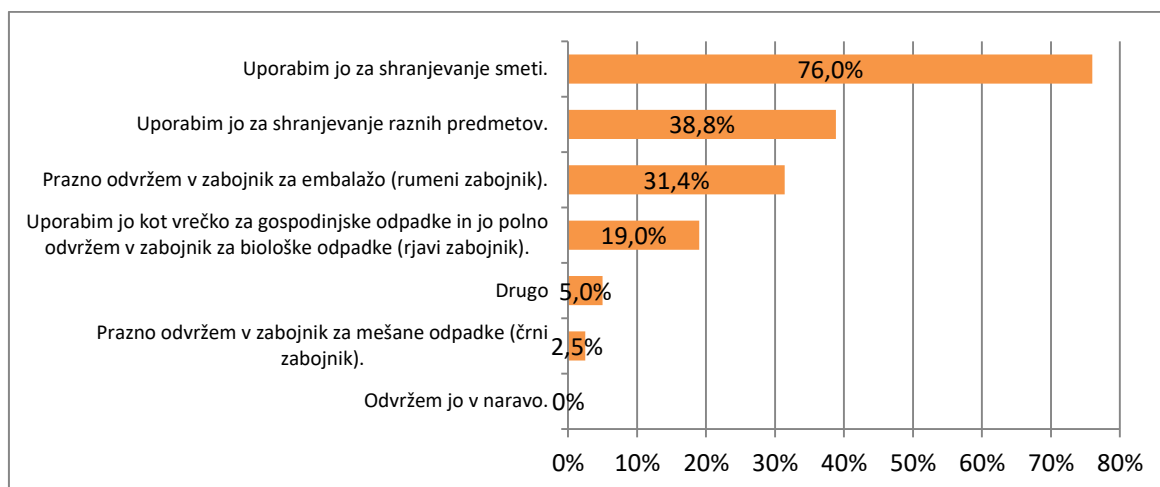
Slika 4: Razlogi za najpogostejšo izbiro plastične nosilne vrečke (v %)

Vir: Lastno delo.

Z naslednjim vprašanjem me je zanimalo, kaj porabniki storijo s plastično nosilno vrečko, ko jo prenehajo uporabljati. Na vprašanje so lahko odgovorili z več možnimi odgovori, ki so jih izbrali med navedenimi. Rezultati analize (Priloga 3, Tabela 11) so pokazali, da 92 od 119 anketirancev oziroma 76,0 %, torej več kot polovica anketiranih porabnikov, uporablja plastično nosilno vrečko za shranjevanje smeti. Prav tako je razvidno, da 47 anketirancev oziroma 38,8 % plastično nosilno vrečko uporablja za shranjevanje raznih predmetov. Predvsem pa me je zanimalo, ali porabniki pravilno ločujejo plastično vrečko, tako da odvržejo prazno ali polno v ustrezen zabojnik. Iz analize (slika 5) je razvidno, da 38 porabnikov oziroma 31,4 % odvrže plastično vrečko prazno v zabojnik za embalažo (rumeni zabojnik), 23 anketirancev oziroma 19,0 % pa jo uporabi kot vrečko za gospodinjske odpadke in jo odvrže skupaj z odpadki v zabojnik za biološke odpadke (rjavi zabojnik). Prisoten je tudi manjši delež anketirancev, in sicer 2,5 %, ki plastično vrečko odvržejo prazno v zabojnik za mešane odpadke (črni zabojnik). Možnost odgovora »Drugo«, je izbralo 5 anketiranih oz. 5,0 %, ki so podali odgovor, da uporabljajo plastične vrečke še za shranjevanje živil v zamrzovalnik, ali vanjo dajo kruh, v primeru, če vzamejo bio vrečko jo kot vrečko uporabijo za biološke odpadke, itd.

Slika 5: Ponovna uporaba plastične vrečke (v %)

Vir: Lastno delo.

Z osmim in desetim vprašanjem me je zanimalo, ali so porabniki dovolj osveščeni glede (ne)uporabe plastičnih vrečk in pa, ali so spremenili svoj odnos do (ne)uporabe plastičnih vrečk. Postavljeni trditvi so anketiranci ocenjevali po lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam). Kot kažejo rezultati (Priloga 3, Tabela 12), so anketiranci izrazili svoje strinjanje, da so zadosti osveščeni glede uporabe plastičnih vrečk, saj so jo ocenili s povprečno oceno 4,28. Večina anketirancev, in sicer 47,1 % se s trditvijo popolnoma strinja, 38,0 % anketiranih se s trditvijo strinja, 12,4 % se s trditvijo niti se ne strinja, niti se strinja, manjši delež, 0,8 % pa je takih, ki se s trditvijo ne strinjajo in 1,7 %, ki se s trditvijo sploh ne strinjajo.

Zanimalo me je tudi, ali porabniki menijo, da so v zadnjem letu, odkar so trgovci zmanjšali uporabo plastičnih vrečk, spremenili odnos do njihove uporabe. Rezultati kažejo (Priloga 3, Tabela 14), da se anketiranci s trditvijo strinjajo, saj so jo ocenili s povprečno oceno 4,06. Iz podatkov je razvidno, da se večina anketirancev, in sicer dobrih 45,5 %, s trditvijo zelo strinja, 28,1 % se s trditvijo strinja, 16,5 % je takih, ki se s trditvijo niti se ne strinjajo, niti se strinjajo in le 4,1 % se glede strinjanja ni opredelilo, manjši delež pa je odstotek takih, ki s trditvijo sploh ne strinjajo (5,0 %).

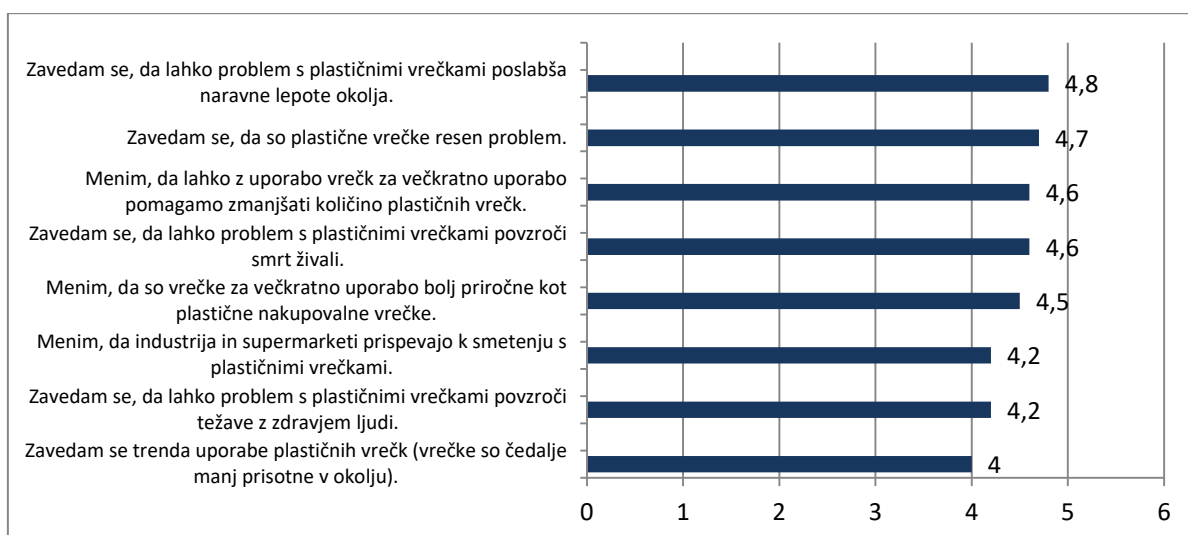
V nadaljevanju me je zanimalo, kje so porabniki zasledili informacije o prekomerni uporabi plastičnih vrečk. Na razpolago je bilo več možnih odgovorov z možnostjo tudi »Drugo«. Pri tem je bilo 121 zabeleženih odgovorov (Priloga 3, Tabela 13). Skoraj polovica vseh anketirancev (71,9 %) je zasledila novico o prepovedi uporabe plastičnih vrečk preko medijev (TV, časopisov, revij in radija), 53,7 % anketirancev pa je o prepovedi izvedelo preko družbenih omrežjih (Facebook, Instagram). Kar 44,6 % respondentov je novico zasledilo preko supermarketov (na blagajni, preko promocij), 28,1 % od prijateljev, družine ali znancev, po 9,1% anketiranih je novico zasledilo preko vladne spletne strani in preko sodelovanja v družbeno koristnih akcijah v Sloveniji. Manjši delež

anketirancev ni bil obveščen o prepovedi uporabe plastičnih vrečk (5,8 %). Nekateri so tudi dodali svoj odgovor tj. »Drugo«, katerega je označilo 3,3 %, da so bili osveščeni o uporabi plastičnih vrečk na delovnem mestu ali na fakulteti.

Pri enajstem vprašanju so anketiranci ocenjevali, do kakšne mere se strinjajo s trditvijo o problemu plastičnih vrečk, ki pripomorejo k onesnaževanju okolja. Z ocenjevanjem trditve je porabnik pokazal svoje strinjanje, kako se zaveda pomena plastičnih vrečk in kako vrečke vplivajo na okolje (Priloga 3, Tabela 15). Zajeta je bila trditev o tem, ali se porabnik zaveda kako lahko plastične vrečke škodujejo živalim, okolju in nam samim. Zanimalo me je tudi, kakšno je njihovo strinjanje, če bi povečali uporabo vrečk za večkratno uporabo, in s tem zmanjšali število uporabe plastičnih nosilnih vrečk ter preprečili onesnaževanje okolja.

Prek lestvice od 1 do 5 so ocenjevali svoje strinjanje, kjer pomeni 1 – sploh se ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – niti se ne strinjam, niti se strinjam, 4 – strinjam se in 5 – popolnoma se strinjam.

Slika 6: Analiza povprečja strinjanja z navedenimi trditvami

Vir: Lastno delo.

Iz analize (slika 6) je razvidno, da se porabniki zavedajo, kako lahko plastične vrečke pripomorejo k onesnaževanju okolja, kar pojasnjuje povprečna vrednost strinjanja s trditvijo »Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami poslabša naravne lepote okolja«, ki znaša 4,8 (SD = 0,62). Prav tako so porabniki podali visoko strinjanje s trditvijo, da se zavedajo, da so plastične vrečke resen problem in kakšen učinek puščajo plastične vrečke v okolju (AS = 4,7; SD = 0,81). To pojasnjuje, da se porabniki zavedajo, da lahko problem s plastičnimi vrečkami povzroči smrt živalim, pri čemer so ocenili svoje strinjanje s povprečno vrednostjo 4,6 (SD = 0,80). Ravno tako so porabniki ocenili svoje strinjanje s trditvijo, da lahko s pogostejšo uporabo vrečk za večkratno uporabo pripomorejo k zmanjševanju količine plastičnih vrečk (AS = 4,6; SD = 0,78), za kar pa

menijo, da so celo vrečke za večkratno uporabo bolj priročne kot plastične nakupovalne vrečke. Povprečna vrednost te ocene je 4,5 (SD = 0,95). Na ta način, ko smo pričeli s pogostejšo uporabo vrečk za večkratno uporabo, smo pričeli zmanjševati količino odvrženih plastičnih vrečk v naravo, iz česa sledi, da se zavedamo, da so plastične vrečke čedalje manj prisotne v okolju. To trditev so porabniki ocenili s povprečno oceno 4 (SD = 1,02).

3.3.3 Preverjanje hipotez

V slednjem podpoglavju na podlagi ugotovitev preverjam še postavljene hipoteze.

H1: Porabniki največkrat izberejo plastično vrečko zaradi udobja.

Prvo hipotezo lahko preverim s pomočjo osmega vprašanja, kjer sem želela izvedeti, kateri je najpogostejši razlog anketirancev, da so izbrali plastično nosilno vrečko. Po analizi rezultatov (Priloga 3, Tabela 10) je razvidno, da odgovor »udobja« ni izmed prvih oz. najpogostejših razlogov anketiranih. Rezultati kažejo, da je le 23 od 119 anketirancev, torej 19,3 %, ki je izbralo udobje izmed vseh ostalih dejavnikov kot najpogostejši izbor plastične vrečke. Prevladujoči in najpogostejši razlog, da porabniki izberejo plastično vrečko, je zaradi shranjevanja smeti (47,1 %). Drugi najpogostejši razlog je bil zaradi same navade (40,3 %). Na podlagi podatkov ne morem potrditi prve hipoteze.

H2: Porabniki ob nakupu živil največkrat uporabljajo vrečke za večkratno uporabo.

Drugo hipotezo sem preverjala s pomočjo drugega vprašanja v anketnem vprašalniku. Zanimalo me je, če je vrečka za večkratno uporabo postala prevladujoča izbira v primerjavi s plastično vrečko. Izmed porabnikov je 27 od 119 anketiranih (22,7 %), ki uporabljajo vrečko za večkratno uporabo. 40 anketiranih je odgovorilo (33,6 %), da največkrat uporabljajo vrečko iz blaga. Po izdelani analizi (Priloga 3, Tabela 6) ne morem sprejeti hipoteze, saj porabniki največkrat uporabljajo vrečko iz blaga v primerjavi z vrečko za večkratno uporabo.

H3: Večina porabnikov uporablja vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici nakupov.

Tretjo hipotezo sem preverila s pomočjo četrtega vprašanja, kjer sem želela izvedeti, ali porabniki uporabljajo vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici svojih nakupov. Iz SPSS izračuna sem razbrala (Priloga 3, Tabela 8), da največji delež porabnikov, in sicer 72,3 %, uporablja vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici nakupov, manjši delež porabnikov, in sicer 27,7 %, uporablja vrečko za večkratno uporabo pri manj kot polovici nakupov. Na podlagi podatkov sprejemam sklep, da trenutno večina porabnikov uporablja vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici nakupov artiklov, zato hipotezo sprejemam.

H4: Porabniki menijo, da so dovolj osveščeni glede (ne)uporabe plastičnih vrečk.

S četrto hipotezo sem želela preveriti, ali se porabniki strinjajo, da so zadosti osveščeni oz. informirani glede (ne)uporabe plastičnih vrečk. Iz analize (Priloga 4) je razvidno, da se respondenti strinjajo s trditvijo »Menim, da sem dovolj osveščen/-a glede (ne)uporabe plastičnih vrečk«, in sicer s povprečno oceno 4,28. Za test sem uporabila t-test za en vzorec. Na podlagi podatkov pa lahko sprejmemo sklep, da so porabniki dovolj osveščeni glede uporabe plastičnih vrečk. To hipotezo potrjujem.

H5: Večina porabnikov odvrže plastične vrečke v navadne smeti.

Zadnjo hipotezo sem preverila s pomočjo sedmega vprašanja, kjer sem želela izvedeti, ali večji del populacije porabnikov odvrže plastične vrečke v navadne smeti ali jih ločuje po pravih zabojnikih. Za test sem uporabila test deležev. Iz SPSS izračuna (Priloga 5) sem razbrala, da največji delež porabnikov, in sicer 77 %, uporabljajo plastične vrečke za smeti. Na podlagi podatkov sprejemam sklep, da trenutno večina porabnikov v povprečju uporablja plastične vrečke za uporabo smeti, ki jih kasneje odvržejo v navadne smeti (črni zabojnik). Zato to hipotezo sprejemam.

SKLEP

V svojih gospodinjstvih uporabljamo plastične nosilne vrečke zaradi različnih razlogov. Predvsem jih uporabljamo pri nošenju smeti (za odlaganje gospodinjskih odpadkov v svojih koših), pri pakiranju in nošenju raznoraznih/nakupljenih stvari. Plastične vrečke uporabljamo v našem gospodinjstvu, zaradi tega, ker so lahkotne, cenovno ugodne, močne in obstojne, udobja in higijene. Z empirično raziskavo sem ugotovila, da je več kot polovica anketirancev, ki uporablja plastično vrečko za shranjevanje smeti. Le redko se zgodi, da porabnik plastično vrečko uporabi za ponovni nakup. Drugi najpogostejši razlog, zakaj uporabnik uporablja plastično vrečko, je iz navade in tretji za shranjevanje raznih stvari. Najmanj anketirancev pa je izbralo plastično vrečko zaradi udobja, higijene in stabilnosti.

Na podlagi literature sem se seznanila s teorijo, kako se lahko na podlagi pro-okoljskega vedenja vključimo v proces ohranjanja trajnostnega razvoja. Vključimo se torej z zmanjšano uporabo in nošenja plastičnih vrečk. Način, s katerim bomo zmanjšali uporabo plastičnih nosilnih vrečk, je preprost, in sicer z zamenjavo teh s trajno vrečko. Z empirično raziskavo sem ugotovila, da večina porabnikov ob nakupu artiklov največkrat uporabi vrečko iz blaga. To pomeni, da se porabniki skušajo izogniti plastičnim vrečkam, tako da izberejo drugo alternativo. Za drugo alternativo se je dosti porabnikov odločilo za nahrbtnik, žensko torbico, trdno plastično vrečko za večkratno uporabo ali pa za vrečko za večkratno uporabo.

V raziskovalni nalogi je bil moj namen izpostaviti ključne dejavnike pri procesu vedenja porabnika pri uporabi plastične vrečke. Izpostavljeni ključni dejavniki so pridobivanje, uporaba in opustitev izdelka. Pri procesu vedenja porabnika igra porabnik pomembno

vlogo, saj je on tisti, ki opravi nakup plastične vrečke. Sedaj, ko je slovensko gospodarstvo prepovedalo njeno uporabo (Mlakar, 2019), me je zanimalo, kolikokrat bo porabnik ob nakupu (preden jo uporabi/opusti) uporabil plastično vrečko za enkratno uporabo in vrečko za večkratno uporabo. Iz empiričnega dela sem ugotovila, da večina anketirancev uporablja plastično vrečko za enkratno uporabo v kombinaciji z vrečko za večkratno uporabo. Na podlagi podatkov sem ugotovila, da je 86 od 119 (72,3 %) anketiranih, ki uporabljajo vrečko za večkratno uporabo pri več kot polovici svojega nakupa. V kombinaciji z vrečko za večkratno uporabo je 19 od 119 (15,7 %) tistih, ki uporabljajo plastično vrečko za enkratno uporabo pri več kot polovici nakupa. Z raziskavo sem prišla tudi do pomembnega spoznanja, da se več kot polovica porabnikov strinja, da so vrečke za večkratno uporabo bolj priročne kot plastične nakupovalne vrečke.

Plastične vrečke škodujejo okolju na način, da sprožijo razlitje in smetenje s plastiko. Z odmetavanjem plastičnih vrečk v naravo sprožimo umiranje rastlinskih in živalskih vrst. Prav tako poslabšamo splošno zdravje okolja in zdravje ljudi (Evropska komisija, 2018, str. 10). Zato je z vidika okoljskega problema plastičnih vrečk, slovensko gospodarstvo povečalo osveščenost porabnikov o prekomerni uporabi plastičnih vrečk. Da bi lahko ugotovila, ali so porabniki spremenili svoj pogled na onesnaževanje okolja, sem morala najprej ugotoviti, ali so bili zadosti osveščeni o uporabi plastične vrečke. Iz empiričnega dela sem ugotovila, da se več kot polovica porabnikov strinja, da so zadosti osveščeni glede (ne)uporabe plastičnih vrečk, saj so svoje strinjanje ocenili s povprečno oceno 4,28. Pri teoretičnem delu sem se seznanila z okoljsko problematiko embalaže pri porabnikih. Uporabnik lahko okoljske problematike reši s pravilnim recikliranjem izdelkov. Na podlagi raziskave sem ugotovila, da več kot polovica porabnikov uporablja plastično vrečko za shranjevanje smeti, in jih kasneje odvrže v navadne smeti (črni zabojnik). Z analizo raziskave sem prišla do najbolj pomembne ugotovitve, in sicer, da se je pomen zmanjševanja količine odpadkov in ločevanja povečal. Ljudje so spremenili svoj pogled na onesnaževanje okolja predvsem v času, ko je slovensko gospodarstvo začelo z ukinjanjem plastičnih vrečk. Večji delež anketiranih se zaveda, da plastične vrečke predstavljajo resen problem, saj lahko sprožijo smrt živalim, zdravju ljudi in lepoti okolja.

Menim, da sem z zaključno strokovno nalogo v uvodu dosegla opredeljen namen in cilje, s katere točke sem se poglobila v vsebino vedenja porabnikov pri ravnanju s plastičnimi vrečkami in prenehanjem uporabe plastičnih vrečk. Pri raziskavi sem se srečala tudi z omejitvami. Ena izmed teh predstavlja majhen delež moških v mojem vzorcu. Če bi imela na voljo več časa in finančnih sredstev, bi lahko povečala vzorec (oz. uravnotežila število moških in žensk) in tako prišla do natančnejših podatkov. Omejitev je tudi izbrana raziskovalna metoda. Namreč, v nekaterih pogledih je tehnika opazovanja primernejša metoda. Na podlagi opazovanja bi lahko opredelila večji vzorec udeležencev in ocenjevanje posameznikovega vedenja pri nakupu oz. uporabi plastičnih vrečk za enkratno uporabo in pri uporabi vrečk za večkratno uporabo.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za okolje. (brez datuma). *Kazalci okolja v Sloveniji*. Pridobljeno 22. marca 2019 iz <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/kazalci-okolja-v-sloveniji>
2. Ari, E. & Yilmaz, V. (2017). Consumer attitudes on the use of plastic and cloth bags. *Environment, Development and Sustainability*, 19, 1219–1234.
3. Atelšek, R. (2018). *Prehod v zeleno gospodarstvo: priročnik*. Celje: Fit media.
4. Bertonec, A., Bervar, M., Meško, M., Naraločnik A., Nastav, B., Roblek, V. & Trnavčević, A. (2015). *Trajnostni razvoj: ekonomski, družbeni in okoljski vidiki*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba.
5. Čuček, S. (2018, 1. junij). SURS. *Ljudje smo del narave in naša blaginja je odvisna tudi od njene ohranjenosti*. Pridobljeno 22. marca 2019 iz <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/7426>
6. Drevenšek, S. (2018, 22. maj). Oceani se dušijo v plastenkah. *Svet kapitala*. Pridobljeno 5. januarja 2019 iz <https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/oceani-se-dusijo-v-plastiki-5633>
7. Evropska komisija. (2018). Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. *Evropska strategija za plastiko v krožnem gospodarstvu*. Strasbourg: Evropska komisija.
8. Gonçalves Santos Queiroga de Deus, E., Pellizzaro Dias Afonso, B. & Afonso, T. (2014). Environmental awareness, attitudes and intention for using non-recyclable plastic bags. *Journal of Environmental Management and Sustainability*, 3(1), 71–87.
9. Groot de M., I. J., Abrahamse, W. & Jones, K. (2013). Persuasive Normative Messages: The Influence of Injunctive and Personal Norms on Using Free Plastic Bags. *Sustainability*, 5, 1829–1844.
10. Hairong, W. (2018). A difficult goodbye. *Beijing Review*, 61(32), 26–27.
11. Hoffman, J. (2017). Environmental justice along product life cycles: importance, renewable energy examples and policy complexities. *Local Environment*, 22, 1174–1196.
12. Jerič, P. A. (2017, 10. december). Zemlja – modri planet? Ne, Zemlja – planet – plastika. *MMC RTV SLO*. Pridobljeno 15. januarja 2019 iz <https://www.rtv slo.si/okolje/novice/zemlja-modri-planet-ne-zemlja-planet-plastika/440052>
13. Kolbl, S. (2016). Biološko čiščenje odpadnih vod različnih organskih obremenitev iz recikliranja in izdelave plastičnih izdelkov PET, HDPE in LDPE. *Acta hydrotechnica*, 29(51), 125–143.
14. Lahtela, V., Hyvärinen, M. & Kärki, T. (2019). Composition of plastic fractions in waste streams: toward more efficient recycling and utilization. *Polymers*, 11, 1–7.
15. Lamut, U. & Macur, M. (2012). *Metodologija družboslovnega raziskovanja: od zasnove do izvedbe*. Ljubljana: Vega.

16. Ministrstvo za okolje in prostor. (brez datuma). *Akcije ozaveščanja javnosti*. Pridobljeno 15. januar 2019 iz http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/odpadki/akcije_ozavescanja_javnosti/
17. Mlakar, L. (2019, 7. februar). Uporaba in prodaja plastičnih vrečk v nekaterih trgovinah močno upadla. *SiolNET*. Pridobljeno 8. maja 2019 iz <https://siol.net/novice/slovenija/uporaba-in-prodaja-plasticnih-vreck-v-nekaterih-trgovinah-mocno-upadla-489705>
18. Mori, M., Gantar, G., Drobnič, B. & Sekavčnik, M. (2013). *Študija življenjskega cikla nosilnih plastičnih vrečk*. Ljubljana: Fakulteta za strojništvo.
19. Muralidharan, S. & Sheehan, K. (2018). The role of guilt in influencing sustainable pro-environmental behaviors among shoppers: Differences in response by gender to messaging about England's plastic-bag levy. *Journal of Advertising*, 58(3), 349–362.
20. Musa, M. H., Hayes, C., Bradley, J. M., Clayson, A. & Gillibrand, G. (2013). Measures aimed at reducing plastic carrier bag use: a consumer behaviour focused study. *Natural Environment*, 1(1), 17–23.
21. OECD – Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. (2018). *Improving markets for recycled plastic: trends, prospects and policy responses*. Paris: OECD.
22. Parker, L. (2018). Plastika: posledica. Prizadete živali. *National Geographic Slovenija*, 13(6), 62–65.
23. Peterman, M. (2019, 17. januar). Zveza potrošnikov Slovenije. *Ali res ukinjamo uporabo plastičnih vrečk?* Pridobljeno 2. aprila 2019 iz <https://www.zps.si/index.php/okolje/trajnostna-potronja/9414-ali-res-ukinjamo-uporabo-plasticnih-vreck-1-2019>
24. Pograjc, M. (2018, 18. april). SURS. *Glavni poudarek ob letošnjem dnevu Zemlje: prenehajmo si onesnaževati okolje s plastiko*. Pridobljeno 22. marca 2019 iz <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7354>
25. Popescu, G. & Iosim, I. (2015). The role of consumer behavior in issues related to the environment. *Research Journal of Agricultural Science*, 47(4), 121–126.
26. Query, S. (2007). Paper or plastic. *The environmental magazine*, 16(6), 22–24.
27. Radonjić, G. (2008). *Embalaza in varstvo okolja: zahteve, trendi in podjetniške priložnosti*. Maribor: Založba Pivec.
28. Ritch, E., Brennan, C. & MacLeod, C. (2009). Plastic bag politics: modifying consumer behaviour for sustainable development. *International Journal of Consumer Studies*, 33, 168–174.
29. Rujnic-Sokele, M. & Baric, G. (2014). Life cycle of polyethylene bag. *Annals of the Faculty of Engineering Hunedoara – International Journal of Engineering*, 12, 41–48.
30. Singh, J. & Cooper, T. (2017). Towards a sustainable business model for plastic shopping bag management in Sweden. *Procedia CIRP*, 61, 679–684.
31. Snaga javno podjetje, d. o. o. (2015). *Več kot napotki za ravnanje z odpadki* (interno gradivo). Ljubljana: Snaga.
32. Sterže, J. (2010). *Varstvo okolja*. Celje: Fit media – Zbirka Zelena Slovenija.

33. Thomas, O. G., Sautkina, E., Poortinga, W., Wolstenholme, E. & Whitmarsh, L. (2019). The english plastic bag charge changed behavior and increased support for other charges to reduce plastic waste. *Frontiers in Psychology*, 10(266), 1–12.
34. UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. (2018). *Poročilo o razvoju 2018*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
35. Vukasović, T. (2012). *Trženje: od temeljev trženja do strateškega tržnega načrtovanja*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
36. Willis, K., Maureaud, C., Wilcox, C. & Hardesty, D. B. (2018). How successful are waste abatement campaigns and government policies at reducing plastic waste into the marine environment? *Elsevier*, 96, 243–249.
37. Žiberna, M. (2018). Težave s plastiko. *National Geographic Slovenija*, 13(6), 20–23.

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Sem Irma Ljubijankić, študentka na Ekonomski fakulteti v Ljubljani in pripravljam zaključno strokovno nalogo, ki zajema raziskavo o vedenju porabnikov pri uporabi plastičnih vrečk. Z anketo bi rada pridobila vaše mnenje glede uporabe plastičnih vrečk. Za izpolnjevanje ankete boste potrebovali manj kot 5 minut. Sodelovanje v anketi je anonimno, saj bodo podatki namenjeni izključno izdelavi raziskovalnega dela. Za vaše sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujem.

1. Kolikokrat na teden vi osebno opravite nakup živil v prodajalni? (**če ste odgovorili z odgovorom »Ne hodim po nakupih«, vas prosim, da nadaljujete s 5. vprašanjem*)

- Vsak dan
- 4x na teden ali več
- 1 – 3x na teden
- Manj kot 3x na teden
- Ne hodim po nakupih

2. Katero vrečko največkrat uporabljate ob nakupu živil?

(POMNI: *plastična vrečka za enkratno uporabo je lahka plastična nosilna vrečka, ki je uporabljena v trgovini za nošenje ali prevažanje prodajnega blaga in jo zelo redko ponovno uporabimo

*vrečka za večkratno uporabo je debelejša nakupovalna vrečka za večkratno uporabo iz plastičnih in drugih materialov)

- Samo plastično vrečko za enkratno uporabo
- Plastično vrečko za enkratno uporabo in vrečko za večkratno uporabo
- Samo vrečko za večkratno uporabo
- Papirnato vrečko
- Vrečko iz blaga
- Drugo (prosim, navedite): _____

3. Kako pogosto uporabljate plastično vrečko za enkratno uporabo pri nakupu artiklov?

- Ob vsakem nakupu
- Pri več kot polovici nakupov
- Pri polovici nakupov
- Pri manj kot polovici nakupov
- Nikoli

4. Kako pogosto uporabljate vrečko za večkratno uporabo pri nakupu artiklov?

- Ob vsakem nakupu

- Pri več kot polovici nakupov
- Pri polovici nakupov
- Pri manj kot polovici nakupov
- Nikoli

5. Primerjajte naslednje vrečke s plastičnimi nakupovalnimi vrečkami, tako da jih razvrstite v lestvico od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni najbolj primerno in 5 najmanj primerno. Vsako številko uporabite le enkrat.

Vrečka za večkratno uporabo	_____
Papirnata vrečka	_____
Trajnostna vrečka za večkratno uporabo	_____
Bombažna vrečka	_____
Biorazgradljiva vrečka	_____

6. Iz katerih razlogov ste največkrat izbrali plastično nosilno vrečko? (Možnih je več odgovorov)

- Udobja
- Higiene
- Cene
- Navade
- Vodoodpornosti
- Stabilnosti
- Odpornosti na trganje
- Za shranjevanje smeti
- Lažje uporabe pri raznih stvareh
- Drugo (prosim, navedite): _____

7. Kaj največkrat storite s plastično vrečko, ko jo prenehate uporabljati? (Možnih je več odgovorov)

- Uporabim jo za shranjevanje smeti.
- Prazno odvržem v zabojnik za mešane odpadke (črni zabojnik).
- Prazno odvržem v zabojnik za embalažo (rumeni zabojnik).
- Uporabim jo kot vrečko za gospodinjske odpadke in jo polno odvržem v zabojnik za biološke odpadke (rjavi zabojnik).
- Uporabim jo za shranjevanje raznih predmetov.
- Odvržem jo v naravo.
- Drugo (prosim, navedite): _____

8. Menim, da sem dovolj osveščen/-a glede (ne)uporabe plastičnih vrečk. (Prosim vas, da s številko od 1 do 5 ocenite, kako se s trditvijo strinjate oz. ne strinjate. Pri tem

številka 1 pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjate in številka 5 da se s trditvijo popolnoma strinjate.)

Sploh se ne strinjam				Popolnoma se strinjam
1	2	3	4	5

9. Kako ste bili osveščeni oz. kje ste zasledili opozorila o prepovedi uporabe plastičnih vrečk? (Možnih je več odgovorov)

- Preko medijev (TV, časopisov, revij, radia)
- Preko vladne spletne strani
- Preko družbenih omrežjih (Facebook, Instagram, YouTube, Twitter...)
- Od prijateljev, družine ali znancev
- Preko supermarketov (na blagajni, preko promocij...)
- Preko sodelovanja v družbeno koristnih akcijah v Sloveniji
- O prepovedi nisem obveščen/-a.
- Drugo (prosim, navedite): _____

10. Menim, da sem v zadnjem letu spremenil/-a odnos do (ne)uporabe plastičnih vrečk. (Prosim vas, da s številko od 1 do 5 ocenite, kako se s trditvijo strinjate oz. ne strinjate. Pri tem številka 1 pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjate in številka 5 da se s trditvijo popolnoma strinjate.)

Sploh se ne strinjam				Popolnoma se strinjam
1	2	3	4	5

11. Prosim, da preberete naslednje trditve in ovrednotite, v kolikšni meri se strinjate z odgovorom. Pri tem naj 5 pomeni, da se popolnoma strinjate in 1 da se sploh ne strinjate. Pri odgovarjanju imejte v mislih problem plastičnih vrečk, ki pripomorejo k onesnaževanju okolja.

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Zavedam se, da so plastične vrečke resen problem.	1	2	3	4	5
Zavedam se trenda uporabe plastičnih vrečk (vrečke so čedalje manj prisotne v okolju).	1	2	3	4	5

se nadaljuje

nadaljevanje

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami povzroči smrt živali.	1	2	3	4	5
Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami povzroči težave z zdravjem ljudi.	1	2	3	4	5
Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami poslabša naravne lepote okolja.	1	2	3	4	5
Menim, da industrija in supermarketi prispevajo k smetenju s plastičnimi vrečkami.	1	2	3	4	5
Menim, da lahko z uporabo vrečk za večkratno uporabo pomagamo zmanjšati količino plastičnih vrečk.	1	2	3	4	5
Menim, da so vrečke za večkratno uporabo bolj priročne kot plastične nakupovalne vrečke.	1	2	3	4	5

Spol:

- Moški
- Ženski

Vaša letnica rojstva: _____

V kateri regiji prebivate?

- Pomurska regija
- Podravska regija
- Koroška regija
- Savinjska regija
- Zasavska regija
- Spodnjeposavska regija
- Jugovzhodna Slovenija
- Osrednjeslovenska regija

- Gorenjska regija
- Notranjsko-kraška regija
- Goriška regija
- Obalno-kraška regija

Kakšen je vaš osebni neto mesečni dohodek, če je povprečna mesečna neto plača za tromesečje 2019 v Sloveniji 1.128,93 EUR?

- Podpovprečen
- Povprečen
- Nadpovprečen
- Nimam rednega dohodka
- Ne želim odgovoriti

Priloga 2: Frekvenčna porazdelitev demografskih vprašanj

Tabela 1: Struktura anketirancev po spolu

Spol	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Moški	17	14.0	14.0
Ženski	104	86.0	100.0
Total	121	100.0	

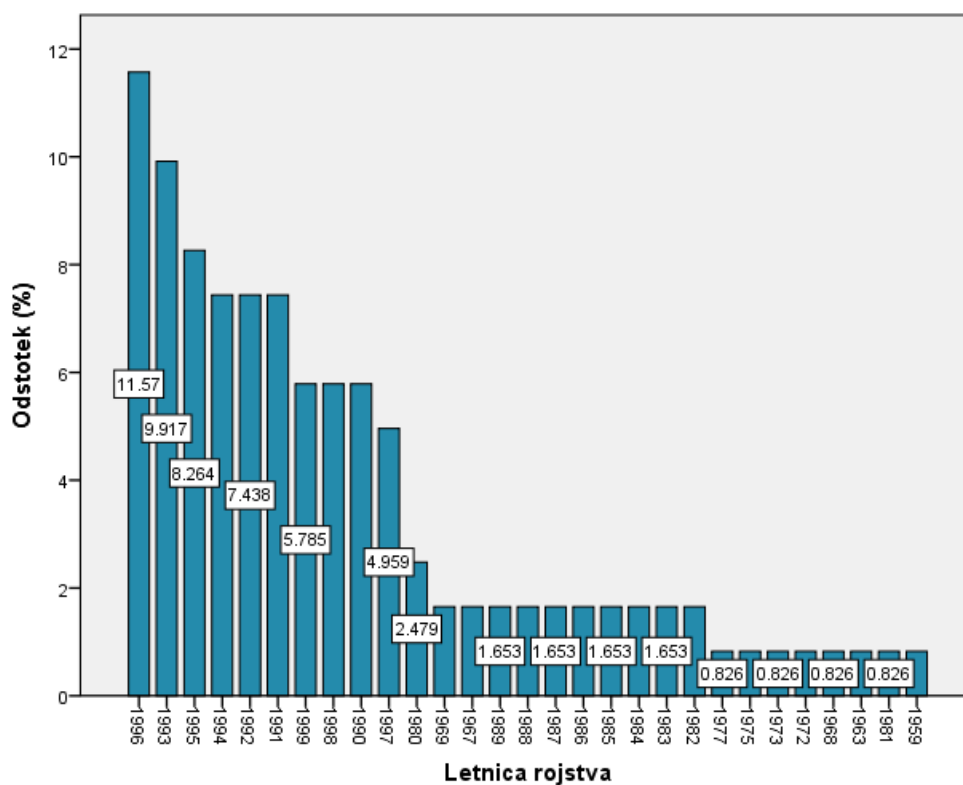
Vir: Lastno delo.

Tabela 2: Starostna struktura anketirancev po letnicah rojstva

Letnica rojstva	Frequency	Percent	Cumulative Percent
1959 (60)	1	.8	.8
1963 (56)	1	.8	1.7
1967 (52)	2	1.7	3.3
1968 (51)	1	.8	4.1
1969 (50)	2	1.7	5.8
1972 (47)	1	.8	6.6
1973 (46)	1	.8	7.4
1975 (44)	1	.8	8.3
1977 (42)	1	.8	9.1
1980 (39)	3	2.5	11.6
1981 (38)	1	.8	12.4
1982 (37)	2	1.7	14.0
1983 (36)	2	1.7	15.7
1984 (35)	2	1.7	17.4
1985 (34)	2	1.7	19.0
1986 (33)	2	1.7	20.7
1987 (32)	2	1.7	22.3
1988 (31)	2	1.7	24.0
1989 (30)	2	1.7	25.6
1990 (29)	7	5.8	31.4
1991 (28)	9	7.4	38.8
1992 (27)	9	7.4	46.3
1993 (26)	12	9.9	56.2
1994 (25)	9	7.4	63.6
1995 (24)	10	8.3	71.9
1996 (23)	14	11.6	83.5
1997 (22)	6	5.0	88.4
1998 (21)	7	5.8	94.2
1999 (20)	7	5.8	100.0
Total	121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Slika 7: Starostna struktura anketirancev

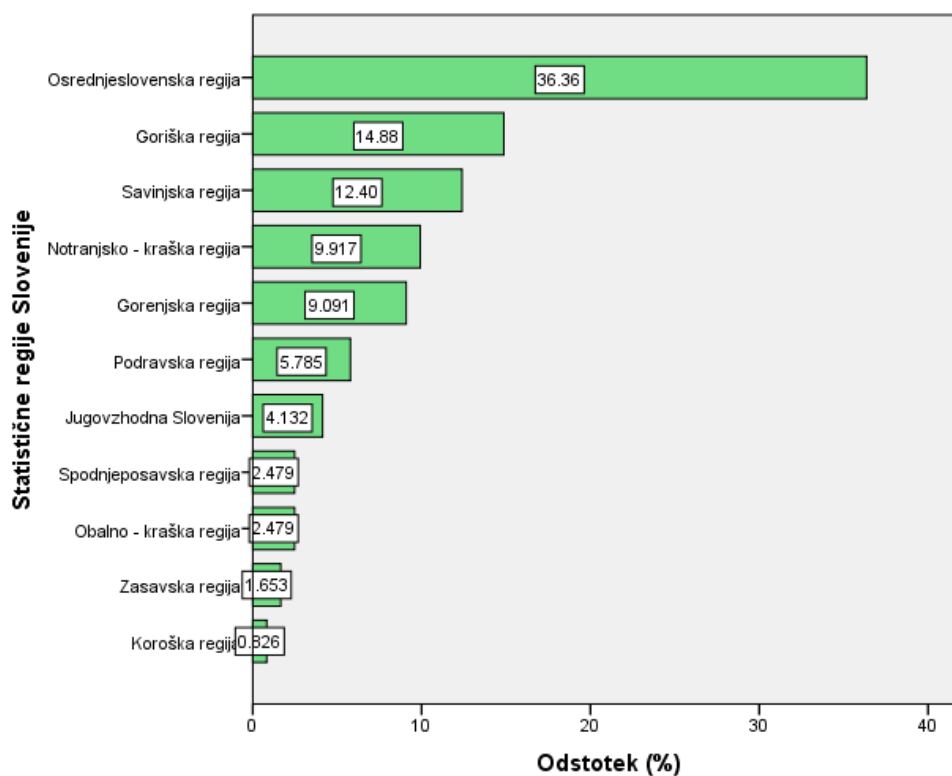
Vir: Lastno delo.

Tabela 3: Struktura anketirancev po statističnih regijah Slovenije

Statistične regije Slovenije	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Podravska regija	7	5.8	5.8
Koroška regija	1	.8	6.6
Savinjska regija	15	12.4	19.0
Zasavska regija	2	1.7	20.7
Spodnjeposavska regija	3	2.5	23.1
Jugovzhodna Slovenija	5	4.1	27.3
Osrednjeslovenska regija	44	36.4	63.6
Gorenjska regija	11	9.1	72.7
Notranjsko - kraška regija	12	9.9	82.6
Goriška regija	18	14.9	97.5
Obalno - kraška regija	3	2.5	100.0
Total	121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Slika 8: Struktura anketirancev po regijah Slovenije

Vir: Lastno delo.

Tabela 4: Struktura anketirancev po povprečju neto mesečnega dohodka (v povprečju mesečno neto plače za tromesečje 2019 v Sloveniji 1.128,93 EUR)

Povprečje neto mesečnega dohodka	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Podpovprečen	37	30.6	30.6
Povprečen	28	23.1	53.7
Nadpovprečen	5	4.1	57.9
Nimam rednega dohodka	34	28.1	86.0
Ne želim odgovoriti	17	14.0	100.0
Total	121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Priloga 3: Frekvenčna porazdelitev ostalih vprašanj

Tabela 5: Pogostost nakupa živil na teden

	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Vsak dan	7	5.8	5.8
4x na teden ali več	15	12.4	18.2
1 - 3x na teden	58	47.9	66.1
Manj kot 3x na teden	39	32.2	98.3
Ne hodim po nakupih	2	1.7	100.0
Total	121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 6: Uporaba vrečk ob nakupu živil

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Katero vrečko največkrat uporabljate ob nakupu artiklov?	Samo plastično vrečko za enkratno uporabo	1	.8	.8
	Plastično vrečko za enkratno uporabo in vrečko za večkratno uporabo	33	27.3	28.6
	Samo vrečko za večkratno uporabo	27	22.3	51.3
	Papirnato vrečko	5	4.1	55.5
	Vrečko iz blaga	40	33.1	89.1
	Drugo (prosim, navedite):	13	10.7	100.0
	Total	119	98.3	
	Missing	Preskok (if)	2	1.7
Total		121	100.0	

Tabela 7: Pogostost uporabe plastične vrečke za enkratno uporabo ob nakupu artiklov

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Kako pogosto uporabljate plastično vrečko za enkratno uporabo pri nakupu artiklov?	Ob vsakem nakupu	6	5.0	5.0
	Pri več kot polovici nakupov	13	10.7	16.0
	Pri polovici nakupov	10	8.3	24.4
	Pri manj kot polovici nakupov	67	55.4	80.7
	Nikoli	23	19.0	100.0
	Total	119	98.3	
Missing	Preskok (if)	2	1.7	
Skupaj		121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 8: Pogostost uporabe vrečke za večkratno uporabo pri nakupu artiklov

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Kako pogosto uporabljate vrečko za večkratno uporabo pri nakupu artiklov?	Ob vsakem nakupu	47	38.8	39.5
	Pri več kot polovici nakupov	39	32.2	72.3
	Pri polovici nakupov	11	9.1	81.5
	Pri manj kot polovici nakupov	13	10.7	92.4
	Nikoli	9	7.4	100.0
	Total	119	98.3	
Missing	Preskok (if)	2	1.7	
Total		121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 9: Primerjava vrečk s plastičnimi nakupovalnimi vrečkami

	Najbolj primerno					Najmanj primerno		Average	Standard Deviation
	1	2	3	4	5	Total			
Vrečka za večkratno uporabo	17 14 %	16 13 %	28 23 %	23 19 %	37 31 %	121 100 %	3,4	1,4	
Papirnata vrečka	12 10 %	17 14 %	25 21 %	31 26 %	36 30 %	121 100 %	3,5	1,32	
Trajnostna vrečka za večkratno uporabo	24 20 %	42 35 %	24 20 %	20 17 %	10 8 %	120 100 %	2,6	1,22	
Bombažna vrečka	57 48 %	24 20 %	20 17 %	11 9 %	8 7 %	120 100 %	2,1	1,27	
Biorazgradljiva vrečka	11 9 %	21 18 %	23 19 %	36 30 %	29 24 %	120 100 %	3,4	1,28	

Vir: Lastno delo.

Tabela 10: Razlogi na najpogostejšo izbiro plastične nosilne vrečke

Udobja				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	96	79,3	80,7
	izbran	23	19,0	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	

se nadaljuje

Tabela 10: Razlogi na najpogostejšo izbiro plastične nosilne vrečke (nad.)

Higiene				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	109	90,1	91,6
	izbran	10	8,3	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Cene				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	99	81,8	83,2
	izbran	20	16,5	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Navade				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	71	58,7	59,7
	izbran	48	39,7	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Vodoodpornosti				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	102	84,3	85,7
	izbran	17	14,0	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Stabilnosti				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	110	90,9	92,4
	izbran	9	7,4	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Odpornosti na trganje				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	105	86,8	88,2
	izbran	14	11,6	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	

se nadaljuje

Tabela 10: Razlogi na najpogostejšo izbiro plastične nosilne vrečke (nad.)

Za shranjevanje smeti				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	63	52,1	52,9
	izbran	56	46,3	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Lažje uporabe pri raznih stvareh				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	87	71,9	73,1
	izbran	32	26,4	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Drugo				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	89	73,6	74,8
	izbran	30	24,8	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 11: Ponovna uporaba plastične vrečke

Uporabim jo za shranjevanje smeti.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	27	22,3	22,7
	izbran	92	76,0	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Prazno odvržem v zabojnik za mešane odpadke (črni zabojnik).				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	116	95,9	97,5
	izbran	3	2,5	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	

se nadaljuje

Tabela 11: Ponovna uporaba plastične vrečke (nad.)

Prazno odvržem v zabojnik za embalažo (rumeni zabojnik).				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	81	66,9	68,1
	izbran	38	31,4	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Uporabim jo kot vrečko za gospodinjne odpadke in jo polno odvržem v zabojnik za biološke odpadke (rjavi zabojnik).				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	96	79,3	80,7
	izbran	23	19,0	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Uporabim jo za shranjevanje raznih predmetov.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	72	59,5	60,5
	izbran	47	38,8	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Odvržem jo v naravo.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	119	98,3	100,0
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	
Drugo				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	ni izbran	113	93,4	95,0
	izbran	6	5,0	100,0
	Total	119	98,3	
Missing	Preskok (if)	2	1,7	
Total		121	100,0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 12: Mnenje o osveščeni glede (ne)uporabe plastičnih vrečk

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Menim, da sem dovolj osveščen/-na glede (ne)uporabe plastičnih vrečk.	Sploh se ne strinjam	2	1.7	1.7
	Ne strinjam se	1	.8	2.5
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	15	12.4	14.9
	Strinjam se	46	38.0	52.9
	Popolnoma se strinjam	57	47.1	100.0
	Total		121	100.0

Vir: Lastno delo.

Tabela 13: Osveščenost porabnikov

Preko medijev (TV, časopisov, revij, radia)			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	34	28,1	28,1
izbran	87	71,9	100,0
Total	121	100,0	
Preko vladne spletne strani			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	110	90,9	90,9
izbran	11	9,1	100,0
Total	121	100,0	
Preko družbenih omrežjih (Facebook, Instagram, YouTube, Twitter...)			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	56	46,3	46,3
izbran	65	53,7	100,0
Total	121	100,0	
Od prijateljev, družine ali znancev			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	87	71,9	71,9
izbran	34	28,1	100,0
Total	121	100,0	
Preko supermarketov (na blagajni, preko promocij...)			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	67	55,4	55,4
izbran	54	44,6	100,0
Total	121	100,0	
Preko sodelovanja v družbeno koristnih akcijah v Sloveniji			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	110	90,9	90,9
izbran	11	9,1	100,0
Total	121	100,0	

se nadaljuje

Tabela 13: Osveščенost porabnikov (nad.)

O prepovedi nisem obveščен/-a			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	114	94,2	94,2
izbran	7	5,8	100,0
Total	121	100,0	
Drugo			
	Frequency	Percent	Cumulative Percent
ni izbran	117	96,7	96,7
izbran	4	3,3	100,0
Total	121	100,0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 14: Mnenje o spremembi odnosa do (ne)uporabe plastičnih vrečk

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Menim, da sem v zadnjem letu spremenil/-a odnos (ne)uporabe plastičnih vrečk?	Sploh se ne strinjam	6	5.0	5.0
	Ne strinjam se	5	4.1	9.2
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	20	16.5	25.8
	Strinjam se	34	28.1	54.2
	Popolnoma se strinjam	55	45.5	100.0
	Total	120	99.2	
Missing	Ni odgovoril	1	.8	
Total		121	100.0	

Vir: Lastno delo.

Tabela 15: Stopnja strinjanja z navedenimi trditvami

Zavedam se, da so plastične vrečke resen problem.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	2	1,7	1,7
	Ne strinjam se	3	2,5	4,3
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	4	3,3	7,7
	Strinjam se	14	11,6	19,7
	Popolnoma se strinjam	94	77,7	100,0
	Total	117	96,7	
Missing	Ni odgovoril	4	3,3	
Total		121	100,0	

se nadaljuje

Tabela 15: Stopnja strinjanja z navedenimi trditvami (nad.)

Zavedam se trenda uporabe plastičnih vrečk (vrečke so čedalje manj prisotne v okolju).				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	4	3,3	3,5
	Ne strinjam se	3	2,5	6,1
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	25	20,7	27,8
	Strinjam se	38	31,4	60,9
	Popolnoma se strinjam	45	37,2	100,0
	Total	115	95,0	
Missing	Ni odgovoril	6	5,0	
Total		121	100,0	
Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami povzroči smrt živali.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	2	1,7	1,7
	Ne strinjam se	2	1,7	3,5
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	5	4,1	7,8
	Strinjam se	19	15,7	24,3
	Popolnoma se strinjam	87	71,9	100,0
	Total	115	95,0	
Missing	Ni odgovoril	6	5,0	
Total		121	100,0	
Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami povzroči težave z zdravjem ljudi.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	7	5,8	6,0
	Ne strinjam se	4	3,3	9,5
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	15	12,4	22,4
	Strinjam se	23	19,0	42,2
	Popolnoma se strinjam	67	55,4	100,0
	Total	116	95,9	
Missing	Ni odgovoril	5	4,1	
Total		121	100,0	
Zavedam se, da lahko problem s plastičnimi vrečkami poslabša naravne lepote okolja.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	1	,8	,9
	Ne strinjam se	1	,8	1,7
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	3	2,5	4,3
	Strinjam se	15	12,4	17,1
	Popolnoma se strinjam	97	80,2	100,0
	Total	117	96,7	
Missing	Ni odgovoril	4	3,3	
Total		121	100,0	

se nadaljuje

Tabela 15: Stopnja strinjanja z navedenimi trditvami (nad.)

Menim, da industrija in supermarketi prispevajo k smetenju s plastičnimi vrečkami.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	7	5,8	6,0
	Ne strinjam se	5	4,1	10,3
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	16	13,2	24,1
	Strinjam se	19	15,7	40,5
	Popolnoma se strinjam	69	57,0	100,0
	Total	116	95,9	
Missing	Ni odgovoril	5	4,1	
Total		121	100,0	
Menim, da lahko z uporabo vrečk za večkratno uporabo pomagamo zmanjšati količino plastičnih vrečk.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	2	1,7	1,7
	Ne strinjam se	2	1,7	3,5
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	3	2,5	6,1
	Strinjam se	22	18,2	25,2
	Popolnoma se strinjam	86	71,1	100,0
	Total	115	95,0	
Missing	Ni odgovoril	6	5,0	
Total		121	100,0	
Menim, da so vrečke za večkratno uporabo bolj priročne kot plastične nakupovalne vrečke.				
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
	Sploh se ne strinjam	3	2,5	2,6
	Ne strinjam se	3	2,5	5,2
	Niti se ne strinjam, niti se strinjam	10	8,3	13,9
	Strinjam se	18	14,9	29,6
	Popolnoma se strinjam	81	66,9	100,0
	Total	115	95,0	
Missing	Ni odgovoril	6	5,0	
Total		121	100,0	

Vir: Lastno delo.

Priloga 4: Statistični pregled raziskovalne predpostavke 4

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Menim, da sem dovolj osveščen/-a glede (ne)uporabe plastičnih vrečk.	121	4.28	.839	.076

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Menim, da sem dovolj osveščen/-a glede (ne)uporabe plastičnih vrečk.	56.135	120	.000	4.281	4.13	4.43

Vir: Lastno delo.

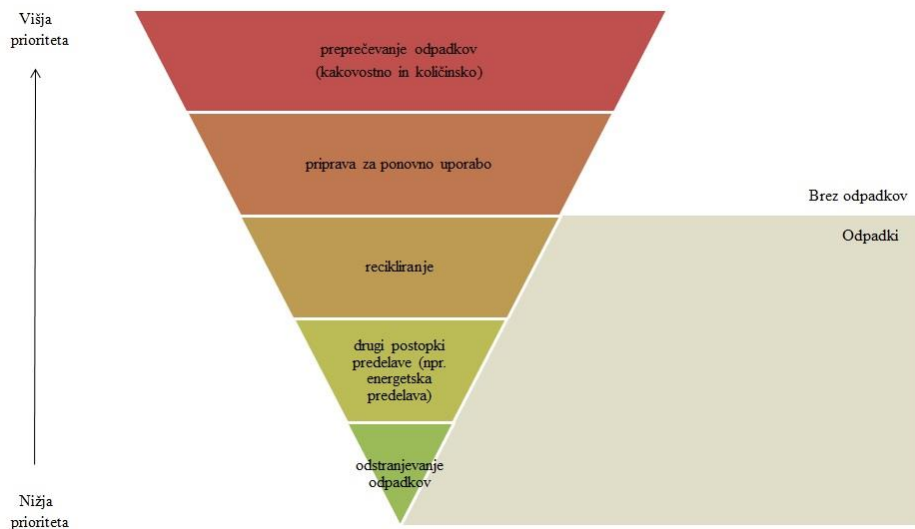
Priloga 5: Statistični pregled raziskovalne predpostavke 5

Binomial Test						
		Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Exact Sig. (2-tailed)
Kaj največkrat storite s plastično vrečko, ko jo prenehate uporabljati? Uporabim jo za shranjevanje smeti.	Group 1	izbran	92	.77	.50	.000
	Group 2	ni izbran	27	.23		
	Total		119	1.00		

Vir: Lastno delo.

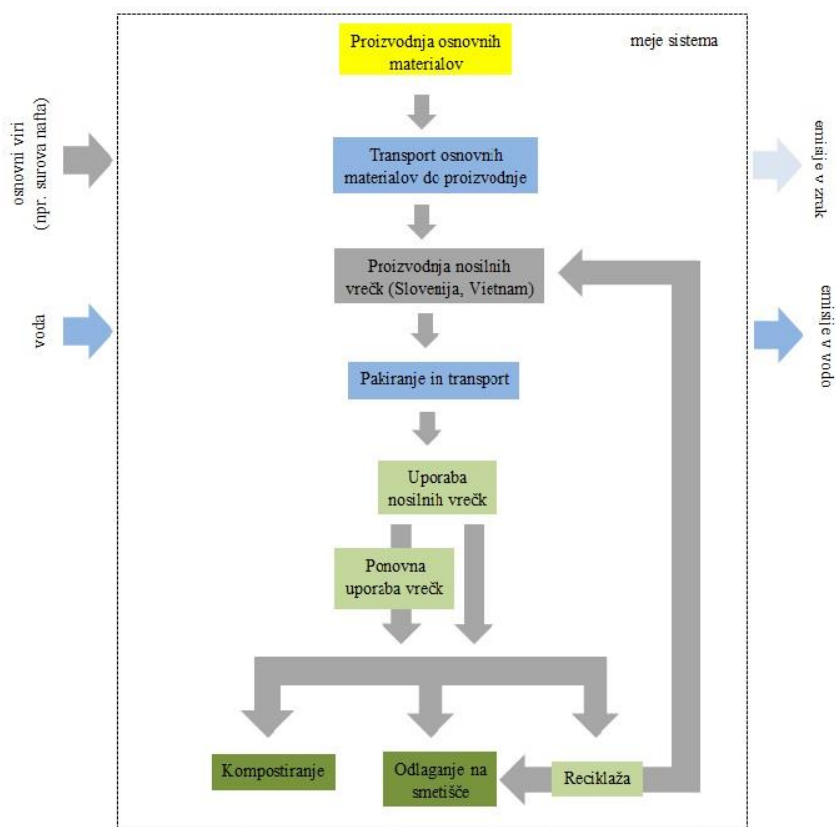
Priloga 6: Slike

Slika 9: Hierarhija ravnanja z odpadki

Prirejeno po Atelšek (2018, str. 28).

Slika 10: Primitivna splošna shema modela LCA

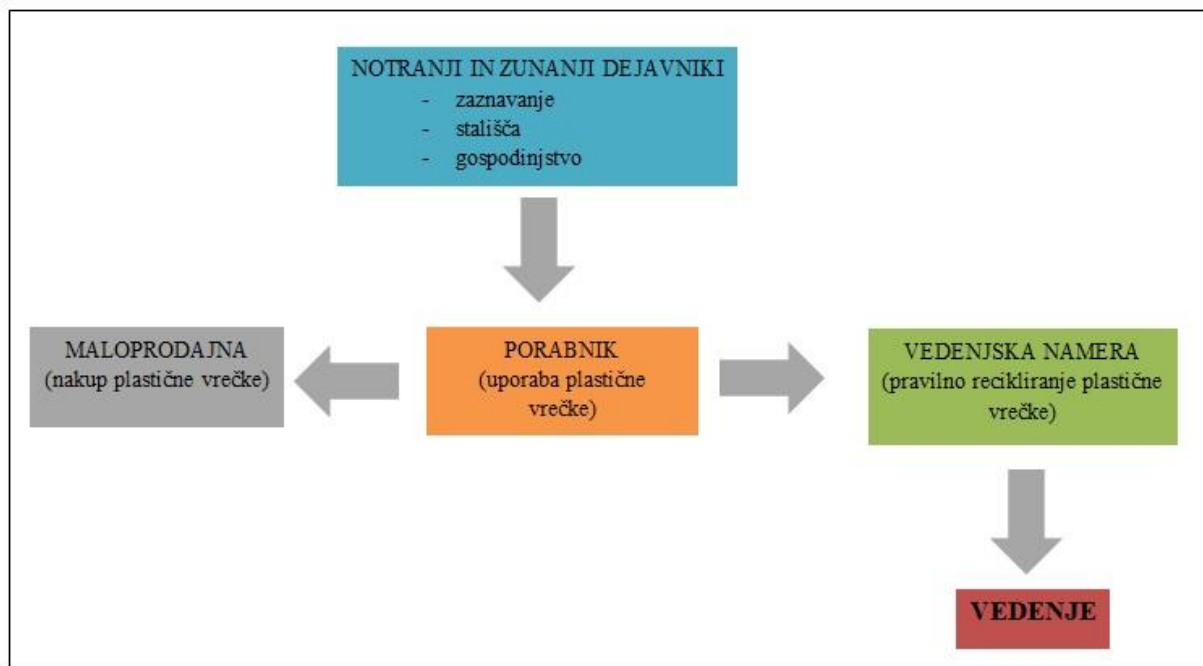
Prirejeno po Mori, Gantar, Drobnič & Sekavčnik (2013, str. 5).

Slika 11: Ozaveščanje o vplivu prekomerne porabe plastičnih nakupovalnih vrečk na okolje

Vir: Ministrstvo za okolje in prostor (brez datuma).

Slika 12: Proces vedenja porabnika pri uporabi plastične vrečke

Vir: Lastno delo.